

GEZEGEND DISTELKRUID

Kees Niestadt

Voorafgaand aan dit verhaal:

“Het Gemaal”, oktober 1992
“De Laatste Tempel”, april 2010
“De Ring van Caecilia”, september 2012

© *Copyright Kees Niestadt, 2017*

home.kpn.nl/kees.niestadt

Even bijpraten

Terwijl ik dit schrijf geniet ik af en toe even van het geweldige uitzicht vanuit ons huis aan de Zuidersingel. Er is altijd wel wat te beleven. In de zomer is het op het water een drukte van belang, en in het parkje daarvoor hebben kinderen en hun ouders plezier. De herfst gaat gepaard met stormen die de bomen heen en weer zwiepen en de grond bedekken met afgevallen bladeren. En als die weer bedaard zijn gaat de natuur vol vertrouwen de winter tegemoet, om tenslotte in het voorjaar weer opnieuw tot leven te komen.

Het is alweer een poosje geleden dat ik je het verhaal van De Ring van Caecilia vertelde. Het leek me goed om nog even wat herinneringen daaraan op te halen, en samen te vatten wat er in de paar jaar daarna is gebeurd. Ik zal het kort houden, want ik heb opnieuw het een en ander op mijn hart, waarvan ik je zo gauw mogelijk deelgenoot wil maken.

Zoals je je wellicht herinnert hadden mijn vriendin Lisette, een psychologe, en ik elkaar leren kennen bij een mysterieus avontuur. Toen we enige tijd later samen aangrijpende ervaringen uit een ver verleden hadden herbeleefd, waren we zo dicht naar elkaar toe gegroeid dat we besloten ons verdere leven te delen. Dat is allemaal na te lezen in de verhalen Het Gemaal en De Laatste Tempel.

We maakten kennis met Tessa, de twintigjarige dochter van een vriendin van Lisette. Het kind had grote problemen, en wij besloten haar een beetje onder ons hoede te nemen. Ze had een kamer in het huis van haar opa, die onlangs overleden was.

Ondertussen waren mijn vriendin en ik op zoek naar een plek om samen te gaan wonen. We waren op slag verliefd geworden op het nu leegstaande huis van Tessa's opa, en na onderhandelingen met de familie werd de koop gesloten. Tessa, die we weleens liefkozend "onze parttime dochter" noemden, zou er gewoon haar kamer houden.

Lisette kreeg steeds meer last van een fobie, die uit een ver verleden stamde. Die konden we tenslotte terug voeren naar het verongelukken van haar beide ouders, toen ze nog heel jong was. Bovendien bleek dat ze de helft van een eeneiige tweeling was, doordat haar tweelingzus Mariska onverwacht ten tonele verscheen.

Dolgelukkig waren die twee dat ze, na jaren gescheiden en onkundig van het bestaan van de ander te zijn geweest, elkaar tenslotte ontdekt hadden. Mariska bleef voorlopig bij ons logeren. Mijn vriendin was eventjes bang geweest dat haar tweelingzus op mij verliefd zou worden, maar dat gebeurde gelukkig niet, en zo leefden we een poosje als een harmonisch gezin.

Als eerste vertrok, na een half jaar, Mariska. Ze had een mooi appartement gekocht, niet ver uit de buurt. Ook tweelingen moesten de ruimte hebben om hun eigen leven vorm te geven, daar waren zij en Lisette het volledig over eens.

Het was voor de andere huisgenoten soms vreemd dat die twee bijna geen woorden nodig hadden om elkaar te begrijpen. Ik hield dat maar voor me, want het was ook een genoegen om naar de twee zussen te kijken. Maar Tessa, die niet gewoon is een blad voor haar mond te nemen, had al eens opgemerkt dat ze wat moeite had om te wennen aan de nieuwe voertaal, telepathie.

Tessa zelf bleef nog bijna een jaar langer, maar ging toen samenwonen met haar vriend, waarmee het uitstekend klikte. Ze had er wel een beetje moeite mee om bij ons

weg te gaan, en ik had sterk de indruk dat ze af en toe een smoesje bedacht om nog eens langs te kunnen komen. Maar ook zij bleef in de buurt, en was altijd welkom.

Lisettes activiteiten gingen steeds meer in de richting van de media. Ze werkte regelmatig mee aan een paar tijdschriften en was een vaste gast in een radioprogramma over spiritualiteit. Ze was ook al een paar maal uitgenodigd bij tv-programma's. Ik was best een beetje trots toen ik mijn vriendin voor het eerst op het scherm zag. Ze voelde zich er volkomen op haar gemak, en haar heldere en goed gefundeerde uiteenzettingen over onderwerpen, die anders al snel zweverig dreigen te worden, werden door het publiek zeer gewaardeerd.

Ikzelf, inmiddels een eindje in de vijftig, werk nog steeds bij een softwarebedrijf, vier dagen in de week. De laatste tijd houd ik me vooral bezig met het begeleiden van jongere collega's. In m'n vrije tijd ben ik onder andere bestuurslid van een vereniging die zich bezighoudt met de geschiedenis van de stad, en in het bijzonder met het behoud van oude monumentale gebouwen en stadsgezichten. In die rol heb ik al menigmaal geholpen om slooplustige wethouders tot wanhoop te drijven.

Zo kabbelden onze levens tot ieders tevredenheid een poosje rustig verder, met als enige bijzonderheid dat Mariska een nieuwe vriend had leren kennen, wat we allemaal erg leuk voor haar vonden. Voor de rest gebeurde er weinig, en ik maakte me af en toe zorgen dat ik een beetje in zou dutten.

Die bezorgdheid was niet nodig geweest. De afgelopen maanden heb ik verschillende malen terugverlangd naar die gezapige periode. Af en toe deed mijn leven me denken aan die bomen in de herfststorm.

Maar het verhaal begint, in alle rust, op een mooie nazomerdag in de achtertuin van ons huis.

Bert Ouddorp

I

Impulsaankopen zijn me vreemd, en van die ene keer dat ik in een opwelling bij een webshop een goedkope metaaldetector had besteld, had ik al gauw spijt.

Maar het ding was er nu eenmaal, en op een mooie dag, toen ik alleen thuis was, nam ik hem mee naar de achtertuin. Tessa's opa had daar indertijd die ring gevonden, en je wist maar nooit wat je nog meer zou tegenkomen.

Ik kwam inderdaad van alles tegen, maar het waren vooral roestige spijkers, zodat m'n humeur een beetje begon af te zakken. Dat werd er niet beter op toen ik uit mijn ooghoeken ineens zag dat er iemand door het tuinpoortje naar binnen was gekomen. Het was Tessa, die met haar fiets aan de hand geamuseerd naar me stond te kijken.

Aan pottenkijkers had ik op dat moment geen behoefte. Met een lichte irritatie nam ik haar dan ook op. Maar toch ook met een zekere trots. Ze was in een paar jaar tijd van een nerveus meisje veranderd in een zelfbewuste jonge vrouw, en daar hadden Lisette en ik onze bijdrage aan geleverd.

“Wat is er, Bert? Ben je je sleutels verloren?”

“Heel leuk” bromde ik, “zei je dat vroeger ook tegen je opa?”

“Nee, dat was allemaal voor mijn tijd. Overigens gebruikte die heel wat betere apparatuur dan dat gevalletje waar jij daar mee staat te stofzuigen. Hij heeft de tuin wel een keer of vijf grondig doorzocht. Als ik je een raad mag geven: spaar je de moeite.”

Ik ging koppig door, en al gauw begon de detector weer te piepen. Als het in 's hemelsnaam maar geen spijker is, dacht ik. Maar nee, ditmaal kwam er een paperclip tevoorschijn.

“Tjee, dat ze die toen al hadden” zei Tessa, die blijkbaar in een stemming was om lekker te jennen.

Ik liet haar rustig kletsen en ging verder. Al gauw kwam er alweer gepiep, maar ditmaal veel harder.

“Nee maar! Laten we gauw kijken Bert. Misschien is het wel een Romeinse foldback-klem!”

Ik raapte het voorwerpje op en liet het aan haar zien.

“Allemachtig” mompelde ze.

Zelf was ik ook wel verbaasd, hoewel ik mijn vondst onmiddellijk herkende.

“Zo, daar heb je toch niet van terug, hè dame.”

Het was een gouden medaillon. Ik had hem nog niet gemist; tijdens de verhuizing moest hij uit een doos zijn gevallen.

“Kijk, ze konden zelfs al foto's maken” zei ik, het sieraadje openklappend. Links het portret van een vrouw, en rechts een baby op een vachtje.

“Maar hoe komt die hier? En wie zijn dat?”

“Dat zal ik je precies vertellen. Die vrouw is mijn moeder, en die baby, dat ben ik.”

“Gunst, wat leuk” zei ze een beetje vertederd. “Maar ik snap nog steeds niet hoe die hier in de tuin terecht gekomen is.”

“Heel eenvoudig. Toen ik mijn spullen verhuisde deed ik dat meestal via het tuinpoortje. Een van de dozen schoot uit m'n handen, en ik heb niet gemerkt dat die medaillon eruit gevallen was.”

Ze stond nog even naar de foto's te kijken.

“Je lijkt best een beetje op je moeder. Leeft ze eigenlijk nog?”

“Nee, ze is een jaar of vijftien geleden gestorven. Lisette heeft haar ook niet gekend.”

“En je vader?”

“Die is al heel lang dood. Toen hij ongeveer zo oud was als ik nu, is hij gestorven. Aan een nare ziekte.”

Ze keek me een beetje bezorgd aan. “Ik hoop dat jij nog een poosje langer meegaat.”

“Kind, ik voel me nog prima. Het leven wordt steeds leuker.”

Ze zette haar fiets op de standaard, en haalde een boodschappentas uit het mandje dat aan het stuur zat bevestigd.

“Nou, veel succes met je schatgraverij. Ik ga even boven kijken, daar moeten geloof ik nog een paar boeken van me liggen.”

Ik bedacht dat die metaaldetector inmiddels zijn geld wel had opgebracht, en dat ik op nog meer spijkers en paperclips niet zat te wachten. Daarom ging ik naar binnen en borg het kleinood op in de doos waarin het hoorde te liggen.

Tessa was niet alleen volwassener, maar ook veel spraakzamer geworden. Vooral aan Lisette vertelde ze vaak uitgebreid over haar laatste belevenissen. Mijn vriendin was niet altijd geïnteresseerd in al die details, maar ze kon het ook niet over haar hart verkrijgen om de woordenstroom af te kappen. Haar beschermeling had nog steeds een heleboel streepjes voor.

Het verbaasde me dan ook niet dat mijn partner een paar dagen later volledig van mijn goudvondst op de hoogte bleek te zijn. Zelf had ik het voorval niet het vermelden waard gevonden; het netto resultaat was immers dat er niets was veranderd, en alles weer op z'n plaats lag. Maar Lisette dacht er anders over.

“Goed dat je die metaaldetector had gekocht. Je had zeker een voorgevoel dat hij wel eens van pas zou kunnen komen.”

“Eh ... ja, laten we het daar maar op houden” antwoordde ik. Het klonk in ieder geval beter dan de werkelijkheid, een onbezonnen aankoop.

“Mag ik die medaillon ook eens zien?”

Ik ging naar boven en haalde hem tevoorschijn.

Lisette vond hem prachtig. Een plat, rond gouden doosje, iets groter dan een euro-munt, met in de voorzijde een briljantje verwerkt. Het kettinkje ontbrak; voor zover ik me herinnerde was dat altijd zo geweest.

“Als je het wil koop ik er een nieuwe ketting bij. We stoppen er andere foto's in, en dan kun jij 'm dragen” bood ik aan.

“Nee, dat gaat tegen mijn gevoel. Zo'n medaillon is heel persoonlijk. Je moeder zal hem wel vaak gedragen hebben. Bewaar hem als een herinnering aan haar.”

Ze bekeek de beide fotootjes aandachtig, en was het met Tessa eens dat ik veel op mijn moeder leek.

“Weet je wat ik zo gek vind? Als je moeder hem droeg, zou je verwachten dat er een foto van je vader in had gezeten, in plaats van haarzelf. In een medaillon zijn er altijd twee dierbaren van de draagster te zien. Of was ze zó met zichzelf ingenomen?”

“Nee, dat was ze helemaal niet. Ze was vaak depressief en vond zichzelf maar niks. Heel sneu, als ik er aan terugdenk.”

Ik had nooit bij dit detail stil gestaan, maar vond het eigenlijk ook wel vreemd.

“Misschien heeft ze die foto later vervangen. Eerlijk gezegd was het geen geweldig huwelijk.”

Ze was even in gepeins verzonken.

“Eigenlijk raar Bert. Ik weet maar heel weinig van jouw jeugd, en van de tijd vóór wij elkaar leerden kennen. Vind je het niet prettig om over te praten?”

Ik moest er even over nadenken, zodat ze de tijd had om er nog wat aan toe te voegen.

“Ik probeer echt niet de psycholoog uit te hangen, hoor. Ik ben gewoon je vriendin, die alles wat met jou te maken heeft belangrijk vindt. En als je het er niet verder over wil hebben, dan is dat ook prima.”

“Nee, dat is het niet” zei ik. “Ik herinner me gewoon niet veel van vroeger. Alles van voor de tijd dat ik jou leerde kennen lijkt wel één groot donker gat.”

“Maak je nou een complimentje, overdrijf je een beetje, of was het werkelijk zo erg?” zei ze lachend.

“Ach, erg ... De dingen waren gewoon zo, daar wil ik niet al te dramatisch over doen. Maar echt gezellig was het meestal niet. M'n vader las de krant of keek tv, en bemoeide zich weinig met haar. Vaak ging ze vroeg op de avond al naar boven.”

“Kregen jullie vaak bezoek?”

“Er kwam wel eens een broer van mijn vader langs, maar dan hadden ze zo hun eigen gesprekken. Dingen die de meeste vrouwen niet boeiend vinden. M'n moeder had nog een zus, maar die woonde ver weg, en het liep geloof ik niet lekker tussen die twee.”

“We kunnen elkaar een hand geven” zei Lisette. “Mijn jeugd was niet veel beter, zoals je weet. Kun je je echt helemaal niets leuks herinneren? Ik hou niet van verhalen die treurig aflopen.”

Ik zocht even in mijn geheugen.

“Ja. Als oom Ton op bezoek kwam, dat was altijd leuk. Hij was geen echte oom, maar meer een huisvriend. Volgens mij hadden ze alle drie op dezelfde school gezeten.

Oom Ton had de gekste invallen, en m'n moeder moest altijd erg lachen als hij weer op dreef was. Het was ook zo'n man van twaalf ambachten, dertien ongelukken. Toen ik wat groter was vond ik die verhalen prachtig.”

“Wat heeft hij dan allemaal voor werk gedaan?”

“De gekste dingen, maar meestal niet lang achter elkaar. Postbezorger, boekhouder, handelaar in tweedehands fietsen, je kunt het zo gek niet bedenken. Hij is ook nog korte tijd marktkoopman geweest. In die functie trok hij massa's publiek dat geboeid bleef luisteren, maar veel verkopen deed hij niet.

Het was altijd hetzelfde liedje. Meestal bakte hij er niet veel van, en de enkele keer dat het wél goed liep begon hij zich na korte tijd te vervelen, en wilde weer wat nieuws.”

“Ik begin een beetje een beeld van hem te krijgen” zei Lisette. “Heb je hem na die tijd nog weleens ontmoet? Leeft hij eigenlijk nog?”

“Dat weet ik niet. Later is hij getrouwd met een vrouw uit Friesland, tante Janke. Een gekke naam vond ik dat altijd, tot ik eens hoorde dat je in het Fries bijna elke jongensnaam in een meisjesnaam kunt veranderen door er 'ke' achter te zetten.

Tante Janke scheen niet onbemiddeld te zijn, maar ze stond erop dat Ton nou eindelijk eens iets nuttigs zou gaan doen. Ik denk dat ze wel een goede invloed op elkaar hadden. Het waren echt tegenpolen: een serieuze zakenvrouw en een ... hoe noem je dat ... flierefluiter.”

“Ja, tegengestelden trekken elkaar aan, hè Bert?” antwoordde ze met een knipoog.

“Wat ging je oom uiteindelijk voor werk doen?”

“Ik zou het je niet kunnen zeggen. Ze verhuisden naar het noorden, en daarna zagen we ze minder vaak. Mijn vader overleed jong. Tante Janke vond het daarna niet goed meer dat oom Ton mijn moeder opzocht, want ze was nogal jaloers van aard. Zodoende is het contact helemaal verloren gegaan.”

“Jammer. Je moeder moet zich erg eenzaam gevoeld hebben.”

“Ja, ze had het niet gemakkelijk. Ik deed m'n best om het nog een beetje plezierig voor

haar te maken, maar dat was niet mijn sterkste kant. Ik moest oppassen om zelf ook niet depressief te worden.

Door een gelukkig toeval kwam een van haar nichtjes vlak bij haar in de buurt wonen. Een schat van een meid. Mijn moeder leefde er echt een beetje van op. Uiteindelijk is ze nog redelijk oud geworden. Een paar jaar voordat ik jou leerde kennen overleed ze.”

Er volgde een korte stilte, waarin ik bedacht dat mijn verhaal toch nog wat treurig was afgelopen.

“O, dat komt zo vaak voor” zei Lisette, “ik bedoel dat mensen elkaar niet kunnen bereiken. Partners die langs elkaar heen leven, kinderen die zich niet begrepen voelen. In mijn praktijk kwamen de verhalen van de meeste cliënten daar eigenlijk ook op neer. Tja, dag in dag uit naar die ellende luisteren valt toch niet mee. Ik vind m'n huidige media-activiteiten veel leuker.”

“Wij samen hebben het toch beter voor elkaar” zei ik, om mijn relaas een wat vrolijker einde te geven.

“Gelukkig wel ja. Wij luisteren naar elkaar, en als meer mensen dat deden zag de wereld er een stukje beter uit. Zo ben ik nog steeds heel blij dat we het contact tussen Tessa en haar ouders een beetje konden helpen verbeteren.”

“En ik dat je je tweelingzus, en daarmee de herinnering aan je ouders, hebt teruggevonden. Het is altijd een genoegen om jullie samen bezig te zien. Ontroerend zelfs.”

“Ja, dat contact is misschien weleens té goed” antwoordde ze met een knipoog.

Meer tijd om te praten hadden we niet. Lisette moest zich nog voorbereiden in verband met een tv-uitzending, waarvoor ze was uitgenodigd. De volgende dag zou er een voorbespreking zijn, waar ze goed beslagen ten ijs wilde komen.

En door al die herinneringen was mijn hoofd overvol geraakt. Ik had dringend behoefte aan een stevige fietstocht om het leeg te laten waaien.

II

Het was een drukke dag geweest op mijn werk. Er kwamen een paar sollicitanten langs waar ik een gesprek mee zou hebben. Verder moest ik een van de jonge collega's, waarvoor ik als mentor fungeerde, tactvol maar toch duidelijk op een paar vervelende gewoonten van hem gaan wijzen. En tot overmaat van ramp vertoonde een al lang bestaand en door en door getest computerprogramma, na een grote update van het besturingssysteem, plotseling hardnekkige fouten, die onze hele afdeling in rep en roer hadden gebracht.

Ik dacht dan ook met een beetje afgunst aan mijn vriendin, die er in slaagde haar werkzaamheden steeds leuker te maken. Bij mij leek het eerder de andere kant op te gaan.

Ze kwam 's avonds stralend thuis. De besprekingen waren uitstekend verlopen en ze stelde zich veel voor van haar gastrol in de geplande tv-uitzending.

“O ja, er was nog wat grappigs” zei ze terwijl ik het eten op tafel zette. “Na afloop van de bespreking kwam er een belangrijke omroepbaas naar me toe. Felix, je kent hem denk ik wel. Hij had plannen voor een nieuwe serie programma's. Daarbij zouden diverse plekken worden bezocht waar onverklaarbare verschijnselen hadden plaats gevonden. Of ik er wat voor voelde om die serie te presenteren?”

“Joh, geweldig, echt iets voor jou! Moet je doen.”

Maar daar keek ze toch anders tegenaan.

“Ik heb bedankt voor de eer. Dat wordt niks, dat weet ik van tevoren. Ik zie het al voor me. Onduidelijke opnamen in de schemering, rare geluiden, een spannend achtergrondmuziekje, en ooggetuigen die iets gezien of gevoeld menen te hebben maar toch ook weer niet helemaal zeker van hun zaak zijn. Nee, er zijn al genoeg paranormale kermissen. Die laat ik liever aan anderen over.”

Ik vond het erg jammer, en wees er nog op dat het juist een uitdaging zou zijn om nu eens iets heel nieuws te maken. Vergeefs.

Laat op de avond ging Lisettes telefoon. Zoals vaak had ze hem op handsfree laten staan, zodat ik het gesprek kon volgen.

Het was diezelfde Felix. Of ze er toch nog eens over na wilde denken. Hij wilde haar koste wat kost in zijn programma hebben. Er zou een zeer gerenommeerde wetenschapper bij ingeschakeld worden, en een regisseur die Lisette goed kende en waarin ze veel vertrouwen had.

Ze liep nog steeds niet over van enthousiasme. Maar hij had nóg een troef achter de hand.

“Lisette, dit wordt helemaal jòuw programma. Je krijgt een flinke vinger in de pap. Als iets je niet bevalt gooien we het er gewoon uit. Zonder verdere discussies.”

Ik probeerde haar bemoedigend aan te kijken, wat haar geloof ik ontging. Maar ze begon wel te aarzelen.

“Kan ik dat zwart op wit krijgen, Felix?”

“In drievoud zelfs als je wilt.”

“Nou, één is genoeg. Laten we dan maar kijken of het wat wordt.”

Er brak voor mijn vriendin een drukke tijd aan, met veel redactievergaderingen. Als

eerste stap moest er een lijst komen van geschikte plaatsen en objecten. Dat viel nog niet mee, en iedereen was dan ook blij toen ik spontaan mijn hulp aanbood.

Als medebestuurslid van een historische vereniging kende ik in onze stad heel wat oude gebouwen, en de secretaris, die een olifantsgeheugen bezat, wist bij de meeste daarvan wel een paar smeulige verhalen te vertellen.

Zo had je het huis aan de Brede Gracht. De oudste delen ervan stamden nog uit de middeleeuwen, maar in de loop van de tijd was er van alles aan verbouwd. Bezoekers hadden in één van de kamers regelmatig een dame in zeventiende-eeuwse kledij waargenomen, die de gewoonte had om door een muur heen te verschijnen en weer te verdwijnen. De secretaris kende zelfs een paar ooggetuigen, die bereid waren hun waarneming schriftelijk te bevestigen.

Met de toren van de Sint Mattheuskerk was ook iets merkwaardigs aan de hand. Hij had drie omlopen, die van verschillende hoogten boeiende uitzichten over de stad boden. De laagste en de hoogste omloop wemelden altijd van de toeristen, maar de middelste werd door iedereen gemeden. Een paar van onze leden hadden de toren op een warme zomerdag bezocht, maar rapporteerden dat ze op de middelste omloop spontaan kippenvel kregen. Na wat aarzeling gaven sommige toeristen toe, een vergelijkbare ervaring te hebben gehad.

Mijn medebestuurslid had wat historisch onderzoek naar zulke plaatsen gedaan, en daarbij feiten gevonden die met de waarnemingen goed in overeenstemming waren.

Vervolgens kwamen we op het idee dat diverse zusterverenigingen weleens soortgelijke gevallen zouden kunnen opnoemen. Een mailtje van onze secretaris leverde tientallen verhalen en enthousiaste aanbiedingen voor medewerking op.

De programmaredactie was erg blij met onze gegevens en nodigde mij uit de eerstvolgende vergadering bij te wonen, waar ik met algemene stemmen tot contactpersoon met de historische verenigingen werd benoemd.

Uit de overvloed van materiaal werden tenslotte zes objecten gekozen voor een eerste serie afleveringen. Bij één ervan, een gebouw waar al veel gegevens van bekend waren, werden proefopnamen gemaakt, die door omroepcollega's heel positief werden beoordeeld. De presentatie door Lisette verliep, op wat kleine schoonheidsfoutjes na, uitstekend, en de definitieve opnamen konden beginnen.

Net als voor mijn vriendin was er dus voor mij een drukke tijd aangebroken, die gekenmerkt werd door talloze telefoontjes, mails en brieven.

Inmiddels had de herfst zijn intrede gedaan, en op een regenachtige, winderige zaterdagochtend zat ik mijn post van die dag door te nemen.

Tussen een paar brieven van andere verenigingen zat een envelop die meteen mijn aandacht trok. De afzender was een notaris in Leeuwarden.

Geachte heer Ouddorp,

In verband met de afhandeling van een testament wil ik u hierbij vriendelijk om uw medewerking verzoeken.

Met nadruk wijs ik er op dat het in dit stadium uitsluitend om het verkrijgen van de benodigde gegevens gaat. Het staat in het geheel niet vast dat u tot de erfgenamen zou behoren, en mocht dit toch het geval zijn dan gaat het waarschijnlijk om geld of goederen van geringe waarde.

Toch zou ik uw medewerking waarderen. Het betreft een testament met gecom-

pliceerde voorwaarden, waarbij uw hulp van veel nut kan zijn.

Gezien de afstand tot uw woonplaats, en het voorlopig geringe belang uwerzijds, ben ik bereid deze zaak schriftelijk af te doen. Mocht u echter in de gelegenheid zijn een dezer dagen persoonlijk mijn kantoor te bezoeken, dan zou ik dat zeer op prijs stellen.

Hoogachtend,

.....

Ik liet de brief aan Lisette zien, die het meteen een spannende zaak vond.

“Je gaat er zeker zelf naar toe, hè?” vroeg ze enthousiast.

“Hmm” bromde ik, een blik uit het raam werpend. “Zo'n eind rijden met dit herfstweer, waarschijnlijk zonder dat het me iets oplevert. Ik denk dat ik maar even een briefje schrijf. Of nog makkelijker, een mail. Zijn e-mailadres staat er bij.”

“Ja, je moet het natuurlijk zelf beslissen. Ik zou het wel weten, al was het alleen maar om het leuke autoritje. Maar ik ben natuurlijk een paar jaartjes jonger dan jij” zei ze pesterig.

Ik keek haar wantrouwend aan.

“Bedoel je dat ik oud word, en liever achter de kachel blijf zitten dan erop uit te gaan?”

Ze grinnikte. “Nee hoor, dat zei ik helemaal niet. Ik zei alleen dat ik wat jonger ben dan jij. Dat is toch zo?”

Ze trok zich terug om nog wat papierwerk te gaan doen, en ik klapte mijn laptop open om een mailtje aan de notaris te schrijven.

Maar tot mijn eigen verbazing en lichte ergernis kwam er in te staan dat ik hem begin volgende week graag zou bezoeken, met de vraag welk tijdstip het best schikte.

III

Die dinsdagmorgen keek ik heel vroeg door een spleet tussen de gordijnen naar buiten.

De aanblik was niet erg bemoedigend. De wind was wel minder geworden, maar een gestage regen vormde flinke plassen op het plantsoen, en de takken van bomen en struiken bogen door onder het gewicht van het water.

Ik had er flink de pest in dat ik mijn vriendin zo nodig moest bewijzen hoe ondernemend ik nog was. Een paar honderd kilometer rijden door dit weer, terwijl alles met een paar mailtjes en briefjes had kunnen worden opgelost.

Zachtjes stond ik op, om Lisette niet wakker te maken. Hoewel ze zoveel omzichtigheid eigenlijk niet verdiend had, vond ik.

Tijdens een vlug ontbijt zette ik de radio aan om te horen hoe lang de files vandaag waren. Maar dat viel mee, want het bleek herfstvakantie te zijn.

Eenmaal op de snelweg naar het noorden kreeg ik de tijd om wat na te denken, want mijn voertuig leek zo'n beetje het enige dat die kant op wilde. De ruitenwissers draaiden op topsnelheid, wat niet van de auto zelf kon worden gezegd. Grote plassen op de weg maakten snelheden boven de zeventig onverantwoord.

Een testament waar ik op de een of andere manier bij betrokken was. Als het om een familielid ging zou ik toch wel een rouwkaart hebben ontvangen. Of was die aan m'n aandacht ontsnapt? Dat zou wel heel vervelend zijn.

Wie zou het trouwens kunnen zijn? Vast niet tante Irene. Die was weliswaar een eind in de tachtig, maar ze zou zó in het een of andere reclamespotje kunnen. Zat op fitness, ging tweemaal per week met een vriendin zwemmen en vond het beneden haar stand om afstanden onder de tien kilometer anders dan te voet af te leggen.

Nee, dan was het eerder oom Aad, die was nog een paar jaar ouder. Hoewel, hij was nu al druk bezig met trainen voor de volgende vierdaagse. En zijn huisarts had al eens schertsend gevraagd of hij na zijn dood z'n lichaam beschikbaar wilde stellen voor de wetenschap, om na te gaan hoe iemand van zijn leeftijd zo'n goede conditie kon hebben.

Maar misschien was het allemaal veel eenvoudiger, en had de notaris mij verward met iemand anders, die toevallig ook Bert Ouddorp heette. Ik besloot van die laatste mogelijkheid uit te gaan. Dan kon ik mijn boosheid daarover onderweg op mijn gemak verwerken, in plaats van in het notariskantoor te ontploffen.

Halverwege de Afsluitdijk werd de regen ineens minder, en een paar straaltjes zon braken door het wolkendek.

Aan de overkant wachtte mij prachtig herfstweer, zodat mijn chagrijnige stemming een beetje opschoof in de richting van een soort vakantiegevoel. Het was nu zaak om goed naar mijn navigatie-apparaat te luisteren; bij mijn weten was ik nog nooit in deze provincie geweest. De route door de stad was nogal ingewikkeld, en ik was blij toen ik de bestemming, typisch een ouderwets notariskantoor gelegen aan een grachtje, had bereikt. De notaris kon me meteen ontvangen, zei de secretaresse die opendeed.

Het was een oudere man met grijs haar. Niet ver van zijn pensioen, schatte ik. Een rustige, vriendelijke uitstraling. Hij bedankte me dat ik de moeite had genomen om persoonlijk op zijn kantoor te komen, en voegde eraan toe dat ik gelukkig goed weer had getroffen. Wat ik maar zo liet.

“De reden dat ik uw bezoek zo op prijs stel, meneer Ouddorp, is dat ik voor de opgave sta om een tamelijk ingewikkeld en ongebruikelijk testament af te handelen.”

Ik zei dat ik er niet aan twijfelde dat deze taak bij hem in goede handen zou zijn.

Hij sloeg een map open.

“U bent dus Albertus Ouddorp, geboren in 1961.” Ik knikte.

“Voor de goede orde moet ik u natuurlijk verzoeken om u te legitimeren.”

Nadat ook dat punt was afgehandeld, ging hij wat gemakkelijker zitten, en leek even te moeten nadenken hoe hij beginnen zou.

“De erflater is de heer Anton Frederik Ruitenboer, geboren in 1930 en het laatst woonachtig hier in Leeuwarden. Zegt die naam u iets?”

“Nee, helemaal niet. Ik vraag me af hoe die meneer bij mij terecht is gekomen.

Ruitenboer, zei u? Of wacht eens even ... het zou kunnen zijn dat oom Ton die achternaam had.”

“Een familielid van u?” vroeg de notaris met een lichte verbazing.

“Nee, hij was geen echte oom, maar een huisvriend van mijn ouders.”

“Zoals ik zei, is dit een van de merkwaardigste testamenten die ik ooit onder ogen heb gehad. En ik draai toch al heel wat jaartjes mee, zoals u waarschijnlijk al vermoedde.”

Hij sloeg een paar bladzijden om.

“Meneer Ouddorp, er is een kleine kans dat u in aanmerking komt voor een bescheiden deel van de erfenis. Maar het testament bevat een merkwaardige voorwaarde. Om als erfgenaam in aanmerking te komen moet u om te beginnen een dna-test laten doen. Het resultaat daarvan zal de verder gang van zaken bepalen.”

“Sorry, verstond ik het goed? Een dna-test?”

Ja, dat had ik goed verstaan.

“En wat zou ik dan kunnen erven?”

“Die vraag brengt me op de volgende merkwaardige bepaling van de erflater. Vóór het bekend worden van de uitslag van die test mag ik u geen enkele mededeling over de inhoud van het testament doen.”

Ik voelde een lichte irritatie opkomen. Of nou ja, lichte ...

“Begrijpt u me goed, notaris. Ik heb het volste vertrouwen in úw rol in deze kwestie. Maar ik krijg zo langzamerhand het gevoel dat ik een flinke autorit heb gemaakt, alleen om te horen dat iemand me in het ootje wil nemen.”

De notaris bleef de rust zelve en keek me vriendelijk aan.

“Ik kan me uw boosheid heel goed voorstellen, meneer Ouddorp. Het is inderdaad een raar testament. Maar met de informatie waarover ik beschik kan ik u verzekeren dat niemand u voor de gek probeert te houden. Het betreft wel degelijk een serieuze kwestie.”

Hoewel ik hem vertrouwde hield ik er toch een beetje de pest in, wat hem niet ontging.

“Het staat iedere erfgenaam, of in dit geval potentiële erfgenaam, vrij om af te zien van zijn deel van de erfenis. Dan bent u van die test af. Als u wilt kunnen we dat nu meteen regelen.

U kunt ook de test wél laten uitvoeren, en dan afhankelijk van de informatie die ik u daarna mag verstrekken alsnog besluiten ervan af te zien.”

Ik voelde sterk de neiging om er nu gelijk maar een punt achter te zetten, en wilde hem dat vertellen. Maar de notaris was me voor.

“Mag ik u een welgemeende raad geven, meneer Ouddorp? Neemt u geen overhaaste beslissing. U kunt er, laten we zeggen een week of twee, over nadenken en mij dan laten weten wat uw keuze is. Alle formaliteiten rond een eventuele dna-test lopen via mijn

kantoor, en de test zelf kan door een laboratorium bij u in de buurt uitgevoerd worden.”

Ik had een heleboel om over na te denken. Nadat ik weer in de auto was gestapt moet ik daardoor de verkeerde keuze op de navigator hebben gemaakt. Ik was niet weinig verbaasd toen ik na een kwartiertje rijden toevallig op het scherm de mededeling zag dat ik naar schatting om 15:23 uur in Maastricht zou aankomen.

Het was mooi weer, ik kwam een restaurantje met uitzicht over een meer tegen, en nam de verstandige beslissing om daar eerst even bij te komen voordat ik aan de terugreis zou beginnen.

Laat in de middag was ook het weer bij ons in het westen opgeknapt. Ik weet niet of Lisette zich eigenlijk een beetje schuldig voelde over de vermoeiende autorit die ik had moeten maken, maar een feit was dat ze extra lekker eten had klaargemaakt en me daarvoorafgaand een borrel inschonk.

Zoals gewoonlijk liet ze me rustig de tijd om wat bij te komen, hoewel ze brandde van nieuwsgierigheid. Ik begon dan ook al gauw met mijn relaas. De tocht door de regen sloeg ik maar over, om de sfeer niet te bederven.

“Goh, wat een verhaal” zei ze toen ik uitverteld was. “Ik kan haast niet wachten om het vervolg te horen. Wanneer ga je de notaris bellen?”

Ik haalde mijn schouders op.

“Over een paar dagen of zo. Maar misschien komt er wel helemaal geen vervolg. Ik heb veel zin om ervan af te zien.”

Ze keek me ongelovig aan.

“Bert, zo'n spannend avontuur laat je toch niet lopen? Wat heb je te verliezen?”

“Wat heb ik te *winnen*? Om te beginnen vind ik die dna-test een aantasting van mijn privacy. En wat is een klein deel van de erfenis? Een paar duizend euro misschien? Daar zit ik al helemaal niet op te wachten.”

“Wat maakt die test nou uit? Het resultaat komt immers niet verder dan het notaris-kantoor. En hoezo geld? Misschien wil je oom je wel een of ander voorwerp met historische waarde nalaten.”

Daar raakte ze een gevoelige snaar.

“Hm, ik zal er nogeens over nadenken” bromde ik.

Ze keek me liefdevol aan.

“Weet je nog wat we in het verleden allemaal niet samen beleefd hebben? Meestal zei jij eerst nee, maar daarna deden we het toch. En van al die avonturen zijn we alleen maar beter geworden.”

Ineens zag ik in dat ze gelijk had, en het drong opnieuw tot me door hoe intens veel ik van haar hield. Met een spontane omhelzing liet ik weten dat ze me overtuigd had.

De notaris liet er geen gras over groeien. Nadat ik hem gebeld had stuurde hij me een mail met alle gegevens over de test, en een paar dagen later kon ik al bij het lab terecht.

Er volgden nu een paar weken waarin we vol ongeduld op de uitslag wachtten. Maar toen viel er toch een brief van de notaris in de bus.

Hij zou het zeer op prijs stellen als ik weer naar zijn kantoor wilde komen om verdere informatie over de erfenis te vernemen. Ook een eventuele partner of kennis was daarbij van harte welkom, voegde de notaris er nadrukkelijk aan toe.

Dat liet Lisette zich geen twee keer zeggen. Ik regelde voor de zoveelste keer een dag vrij van m'n werk, en samen gingen we op weg naar Friesland.

IV

Het heeft voordelen om met Lisette op reis te gaan. Ik hoefde niet zelf te rijden, want om voor mij nog steeds onbegrijpelijke redenen vindt ze zulke autoritten heerlijk. We hadden het dus allebei naar ons zin, en er heerste een gezellige sfeer in de auto.

Daar kwam nog bij dat er een periode met mooi, stabiel herfstweer was aangebroken. De meeste bomen stonden nog in blad, maar ze vertoonden al de prachtigste kleuren.

We kortten de tijd met raden wat oom Ton mij zou hebben nagelaten.

“Een Fries raspaard” opperde mijn vriendin. “Het lijkt me best leuk om een paard te hebben.”

“Of een verzameling historische schaatsen” veronderstelde ik. “Friese doorlopers. Veel zou ik daar overigens niet aan hebben, want het lukte me nooit die dingen stevig onder mijn schoenen te bevestigen. Bij mij werden het Friese naastlopers.”

“Nee, het zal wel gewoon een Friese staartklok zijn. Dat is meer iets wat bij jou past. Je oom kende je toch wel een beetje, neem ik aan?”

Het navigatie-apparaat bracht ons terug naar de werkelijkheid door te melden dat we vóór de brug rechtsaf moesten, en dat de bestemming na driehonderd meter zou zijn bereikt.

Het viel me meteen op dat we ditmaal met extra veel egards ontvangen werden. De secretaresse leidde ons naar een aparte spreekkamer met comfortabele stoelen. Ze bood ons koffie aan, en op het tafeltje stond zelfs een schaaltje met koekjes.

Na een paar minuten verscheen de notaris. Hij informeerde uitgebreid naar de reis, zei blij te zijn met het prachtige herfstweer, en wilde weten of we weleens in Friesland op vakantie waren geweest.

Ik kreeg de indruk dat hij niet goed wist hoe hij het hoofdonderwerp van het gesprek moest beginnen. Maar tenslotte kwam hij ter zake.

“Meneer Ouddorp, ik moet u wat gaan vertellen dat waarschijnlijk nogal schokkend voor u zal zijn. Dat is dan ook de reden dat ik er op aangedrongen heb om samen met uw partner te komen. Misschien kunt u wel wat steun gebruiken.”

Als hij dit als een voorzichtige inleiding had bedoeld dan schoot die zijn doel volledig voorbij. Ik reageer nogal gauw paniekerig op zulke onverwachte mededelingen, en dit klonk alsof iemand mij het einde van de wereld aanzegde. Ik voelde het bloed uit mijn gezicht wegtrekken, en mijn handen koud worden. Lisette keek bezorgd naar me, en legde haar handen op de mijne.

De notaris begreep dat dit niet de juiste aanpak was geweest, en zag af van verdere plichtplegingen.

“U heeft waarschijnlijk altijd in de veronderstelling geleefd dat u een zoon was van Eduard Ouddorp. Maar uit de dna-test is gebleken dat uw biologische vader Anton Frederik Ruitenboer is.”

Ik had het gevoel in een benauwde droom terecht te zijn gekomen. Mijn ledematen leken wel verlamd, en ik was zelfs niet in staat om iets te zeggen. De omgeving maakte een onwerkelijke indruk op me. Tussen mij en de notaris leek een soort half doorzichtig, groen gordijn te hangen. Het kon natuurlijk niet waar zijn. Zo meteen zou ik wakker worden, bezweet en met een droge mond.

Het was onmogelijk om te schatten hoe lang deze bewustzijnstoestand duurde. Een halve minuut, een kwartier? Tenslotte riep een bekende stem me terug in de werkelijk-

heid.

“Dat moet een flinke schok voor je zijn, Bert. Je bent dus, behalve natuurlijk van je moeder, een zoon van oom Ton.”

De notaris zat er wat onhandig bij, en het beste wat hij kon bedenken was de secretaresse te vragen om nogeens koffie in te schenken. Die deed me goed, hoewel ik wat moeite had om het kopje zonder morsen op te pakken.

“Als u het aankunt, meneer Ouddorp” ging hij daarna verder, “heb ik nog een paar mededelingen voor u.”

Ik knikte. “Groter kan de volgende schok niet zijn.”

“Uw oom Ton, uw echte vader dus, is later getrouwd met een vrouw hier uit Friesland. Ze kregen nog een dochter. U heeft dus een halfzus, Sietske Ruitenboer geheten, en veertien jaar jonger dan u.”

Lisette zag er meteen de positieve kant van in.

“Bert, wat leuk! Een halfzus is wel niet hetzelfde als een tweelingzus, maar het is beter dan helemaal niets.”

Ik was nog niet aan waarde-oordelen toe, en had al moeite genoeg om alle nieuwe feiten een plaats in mijn denkwereld te geven.

De notaris was opgestaan.

“Ik zal u straks nog wat officiële informatie uit het testament geven. Maar uw oom heeft er een brief voor u aan toegevoegd. Ik laat u even alleen, zodat u die rustig kunt lezen.”

Hij reikte me een grote enveloppe aan, en ging de kamer uit. Er zat een handgeschreven brief in.

Beste Bert,

Het spijt me dat je de informatie omtrent onze verwantschap pas nu te horen hebt gekregen. Hoewel ik altijd wel heb vermoed dat je een zoon van mij was, ben ik daar nooit zeker van geweest. Door die twijfel was het voor mij moeilijk om de kwestie ter sprake te brengen. En toen je eenmaal volwassen was, en ik je van mijn vermoeden deelgenoot had kunnen maken, waren onze contacten verbroken. Tante Janke was een beetje jaloers van aard, en ze wilde niet dat ik je moeder ooit nog zou opzoeken.

Ik ben postuum blij, als dat tenminste kan, dat je nu eindelijk weet hoe de zaak in elkaar zit.

De erfenis gaat voor het grootste deel naar mijn dochter Sietske. Maar toch wilde ik jou ook wat toebedelen, al was het alleen maar om mijn schuldgevoel over de gang van zaken wat weg te masseren.

Behalve het huis in Leeuwarden, waar tante Janke en ik gewoond hebben, hadden we nog een kleine arbeiderswoning in het dorpje Wardum, hier niet ver vandaan. Sietskes grootouders hadden er gewoond. Ik gebruikte die woning vaak om me even uit het gewoel van het dagelijks leven terug te trekken. Er liggen heel wat persoonlijke spullen, en er staat meubilair dat niet zo goed meer paste bij ons modern ingerichte huis.

Sietske heeft meer de moderne smaak die haar moeder had, en daarom leek het me een goed idee om dat huisje in Wardum voor jou te bestemmen, met alles wat erin is. De notaris zal je wel van alle details op de hoogte stellen.

Bert, ik hoop dat jij en Sietske een en ander in goede harmonie kunnen regelen.

*En dat je zult kunnen accepteren dat ik je pas na mijn dood van deze belangrijke feiten op de hoogte heb gesteld.
Ik wens je het allerbeste toe.*

*Je echte vader,
Ton Ruitenboer*

Lisette had meegelezen, heel dicht tegen me aan en met een arm om me heen. We waren er allebei stil van.

De notaris was inmiddels weer binnengekomen, maar zweeg bescheiden tot wij zover waren dat we het gesprek konden vervolgen. Mijn vriendin was het eerst bij haar posities, en stelde een vraag waar ik nog niet opgekomen was.

“Hoe kon Berts oom in vredesnaam deze brief schrijven, terwijl hij de uitslag van de dna-test nog niet kende?”

De notaris glimlachte.

“Heel eenvoudig. Er zaten *twee* brieven bij het testament, en afhankelijk van de situatie moest ik één ervan overhandigen, en de andere ongeopend vernietigen. Uw oom, of liever uw vader, had het allemaal heel slim uitgedacht.”

Er volgden nog wat formaliteiten en praktische informatie. De notaris bevestigde dat ik het huis in Wardum, compleet met inboedel, zou erven en wees me er nogmaals op dat de in een testament genoemde erfgenamen niet verplicht zijn de erfenis te aanvaarden. Binnen een paar weken moest ik mijn besluit daarover aan hem laten weten. Nadat hij me sterkte met de verwerking van zijn mededelingen had gewenst namen we afscheid.

Vlak bij de plek waar we de auto geparkeerd hadden stonden een paar bankjes, met uitzicht over het water. We lieten ons neerploffen en bleven minutenlang over de gracht zitten uitkijken. Aan de overkant lag een skûtsje, zo'n ouderwets vrachtzeilscheepje waarmee ze jaarlijks wedstrijden houden, en een decor van oude geveltjes maakte het beeld compleet. In die verstilde sfeer vergat ik even wat ik allemaal te verwerken had gekregen.

Na een poosje ontwaakte ik uit de dagdroom door de stem van mijn vriendin.

“Ik rijd vandaag niet terug naar het westen” zei ze, “en jij al helemaal niet. Voor vanavond zoeken we een hotelletje hier in de buurt.”

Ze klonk heel beslist; dit was een van die zeldzame keren dat je haar niet moest tegen spreken. Maar ik was alleen maar blij met dat idee, en liet de verdere planning helemaal aan haar over. Zodoende belandden we even later om te beginnen in een gezellig eet-café. Na wat gegeten en gedronken te hebben kwamen we weer wat terug in ons gewone doen.

Ik zuchtte even.

“Het was een heel gedoe om mijn oude huisje aan de rand van de polder leeg te halen en te verkopen. Ik was blij toen dat eindelijk geregeld was. En nu kan ik weer opnieuw beginnen, tenzij ik de erfenis weiger natuurlijk.”

“Je zou je oom, je vader bedoel ik, erg kwetsen met die weigering. Hij mag dan wel overleden zijn, maar hij zit vast op een wolkje te kijken wat je gaat doen.”

“Hm, zo had ik het nog niet bekeken. Je hebt gelijk.”

“En verkopen ... misschien wil je het liever houden, om je af en toe terug te trekken als ik teveel aan je kop zeur.”

Ik keek haar lachend aan.

“En nu moet ik daar zeker op antwoorden met een passend complimentje? Pech meisje. Alles draait vandaag om mij. Ik hoef niks, en ben veel te moe om complimentjes te bedenken.”

Ze dacht even na.

“Ik zou dat huisje best even willen zien. Van buiten natuurlijk, want je hebt nog geen sleutel. Dat dorp Wardum schijnt maar een kilometer of tien buiten de stad te liggen. Bij die brief van je vader zat een bijlage met alle mogelijke praktische gegevens, en het adres van dat huis stond er ook bij. Kom op, we hebben de hele middag nog voor ons.”

We zochten alvast een hotel aan de rand van de stad, en gingen daarna op weg.

Zonder overgang belandde je vanuit de stad in een uitgestrekt en dun bevolkt polderlandschap. Het navigatieapparaat had kennelijk een toeristische route bedacht, waarbij de weggetjes steeds smaller werden. Tenslotte was ik er bijna van overtuigd dat we op een fietspaadje reden, maar de geduldige dame in het kastje verzekerde ons dat dit de goede route was.

Het paadje leidde naar een piepklein dorpje; met behalve de hoofdstraat een paar doodlopende zijwegen. Een daarvan moesten we inslaan, en bij het “Bestemming bereikt” stonden we ook meteen voor een rood/wit geverfd hek, dat het einde van de weg aangaf.

Het was een laag huisje, met boven de begane grond meteen de zolderverdieping. Het laatste van een rijtje losstaande huizen die al niet veel groter waren.

Naast het huis begon een voetpaadje dat leidde naar het enige wat hogere bouwwerk in de omgeving, een paar honderd meter verderop. Het was een oud fabriekje, dat overigens gonsde van de bedrijvigheid. Er werden juist een paar vrachtwagens geladen. Ik begreep dat het dorp, behalve dat fietspad, toch ook nog een echte toegangsweg moest hebben.

Terwijl we de omgeving verder in ons opnamen ging bij het huis ernaast de voordeur open, en een oudere man kwam naar buiten.

“Goedemiddag, kan ik jullie misschien helpen? Zeker verdwaald in die negorij hier. Jullie zouden de eersten niet zijn.”

Ik legde uit dat dat niet het geval was, dat ik het huisje had geërfd, en dat we kijkje kwamen nemen. Hij was meteen een en al belangstelling.

“Nee maar, ben je er een van Ton? Die heeft toch alleen maar een dochter? Dan zal jij wel een neef zijn, denk ik.”

Ik liet de kwestie van de verwantschap maar even rusten.

“Kende u hem goed?” wilde ik weten.

“Hij bleef hier regelmatig een paar dagen, en dan maakten we vaak een praatje over de heg. We hielpen elkaar ook wel met kleine klusjes. Je kon heel wat aflachen met die man. Maar echt kennen ... nee. Over zijn familie praatte hij bijvoorbeeld maar zelden.”

Al pratend waren we om het huisje heen gelopen. Een snelle blik door de ramen liet zien dat het propvol met spullen stond.

“Nou, meer kunnen we er niet van zien” zei ik een beetje spijtig tegen Lisette.

“Gaan jullie niet binnen kijken?” vroeg de buurman verbaasd.

“Helaas, dat zouden we graag doen, maar ik heb de sleutel nog niet.”

Hij stond even te overwegen, en nam ons nog eens grondig op.

“Ton heeft mij indertijd een reservesleutel gegeven. Ik wil jullie wel even een kijkje laten nemen, onder de voorwaarde dat je je kunt legitimeren en ik jullie namen mag

noteren. Ik voel me per slot van rekening een beetje verantwoordelijk.”

Dat leek ons een redelijk verzoek, en even later zwaaide de voordeur open.

Zoals we al gezien hadden was het huis nogal vol. Het deed me een beetje denken aan die uitdragerijtjes die je vroeger wel zag, en die zich vaak met een weidse aanduiding “antiquair” noemden. Heerlijk om als kind met je neus platgedrukt tegen de etalageruit naar binnen te kijken, want je zag er de spannendste dingen staan.

Hier was er eerlijk gezegd veel oude rommel bij; vooral het meubilair had betere dagen gekend. Toch sprongen een paar dingen er uit.

Twee antieke klokken, een hangende, die niet meer liep, en een klein, staand model dat het nog wel deed.

De buurman vertelde dat hij hem regelmatig opgewonden had, als hij de post uit de bus kwam halen. Maar van die klok met gewichten had hij geen verstand, en hij was er daarom maar van af gebleven. Vandaag liet hij de klok overigens voor wat hij was, en bleef discreet bij de voordeur staan.

Er hing ook nog een barometer, waarvan ik meteen besloot om hem thuis een ereplaatsje te geven. Verder wat vazen van Delfts blauw, en een paar met romantische voorstellingen beschilderde wandbordjes, waar Lisette meteen weg van was.

In een hoek stonden nog wat schilderijen, landschappen in een stijl van eind negentiende eeuw. Kennelijk had tante Janke niet van antiek gehouden, en de spullen uit hun huis in Leeuwarden hierheen verbannen.

Ik had wat moeite om me voor te stellen dat al die zaken nu van mij waren. Het voelde duidelijk als het huis van iemand anders. Er waren verschillende kasten, die ik nauwelijks durfde te openen; dat doe je niet bij een ander. In een la van een ladenkastje zag ik een stapeltje documenten liggen, maar het gaf me ineens een heel vervelend gevoel om in oom Tons papieren te neuzen, en ik sloot het met een harde klap.

Lisette beperkte zich tot rondkijken. Af en toe sloot ze even de ogen, en leek zich op iets te concentreren. Ze maakte een ontspannen indruk.

We konden de buurman niet te lang laten wachten. Nadat we hem bedankt hadden, en gevraagd of hij zijn rol van sleutelbewaarder voorlopig nog even wilde voortzetten, reden we terug naar het hotel.

De kamer zag er keurig uit. Er was een comfortabel ligbad bij, dat Lisette meteen wilde proberen. Zelf ging ik even languit op bed liggen. Om na te denken, maar lang kan dat niet geduurd hebben, want ik viel al gauw in een diepe slaap.

Ik werd pas wakker toen mijn vriendin me aanstootte, en vroeg of ik ook zo'n trek had.

Omdat we allebei nogal moe waren besloten we het diner gewoon in het hotel te gebruiken. Druk was het niet. In een andere hoek van de eetzaal zat nog een echtpaar, maar verder was er, behalve af en toe de serveerster, niemand te bekennen. Gewoonlijk vind ik dat wat ongezellig, maar nu kon ik die diepe rust wel waarderen.

“Wat vond jij eigenlijk van de sfeer in dat huisje?” vroeg ik, terwijl we op het nage-recht zaten te wachten.

“O, die was wel goed. Ik denk dat oom Ton zich hier altijd heel ontspannen moet hebben gevoeld.”

“Héél ontspannen” herhaalde ze. “Zo plezierig dat hij er geen afscheid van kan nemen.”

Op mijn vragende uitdrukking voegde ze er aan toe: “Toen jij dat ladenkastje opentrok had ik het gevoel dat er iemand over onze schouders meekeek.”

“Hm, zo'n gevoel heb ik zo vaak” zei ik. “Overdrijf je nu niet een beetje?”

Ze schudde resoluut haar hoofd.

“Jij had volgens mij een soortgelijke ervaring. Sterker nog, je schrok en duwde die la weer met een klap dicht.”

“Ach, ik vond het gewoon ongepast om in oom Tons papieren te neuzen.”

Ze lachte even.

“Hou je soort voor de gek. Je schrok, en niet zo'n beetje ook.”

“Nou ja” antwoordde ik met tegenzin. “Als je het dan precies wil weten: ik schrok me inderdaad rot. Jij zou ook geschrokken zijn als je ineens een hand op je schouder had gevoeld. En het was niet jouw hand, dat kon ik duidelijk zien.”

Ze reageerde niet in het minst verbaasd.

“Dacht ik wel. Ik zag ...”

Ze leek ineens te aarzelen.

Maar daar kwam de serveerster aan met twee flinke coupes dame blanche, en ik kreeg de indruk dat mijn vriendin eigenlijk wel blij was met de onderbreking van ons gesprek.

“Dat gaat een drukke tijd worden, Bert” zei Lisette, terwijl we aan de nog wat te warme koffie nipten. “Een erfenis brengt altijd een hoop gedoe mee. Dat zal voor Sietske, je pas ontdekte halfzus, niet anders zijn.”

We zaten even stil voor ons uit te kijken, ikzelf nog wat uitgeblust, maar mijn partner alweer met een energieke blik in haar ogen.

“Jullie zullen samen ook nog wel wat dingen te regelen hebben. Waarom bel je haar nu meteen niet? Morgen zijn we hier nog, en misschien heeft ze dan even tijd.”

Het was een situatie die we al veel vaker hadden meegemaakt. Ik voelde meteen een stevig brok verzet in mezelf. Ik was moe, en wilde alleen maar rust. Zo enthousiast als ik indertijd over Lisette's tweelingzus was geweest, zo'n sterke tegenzin om met mijn nieuwe familielid te gaan kennismaken voelde ik nu. M'n hele wereldje, dat ik zo comfortabel dacht te hebben ingericht, moest nu weer op de schop.

“Hm” bromde ik.

We keken elkaar een halve minuut lang aan. Toen schoten we in een daverende lachbui.

Dat is het voordeel als je elkaar zo goed kent. Ik had een opmerking verwacht over het onverstandige van dingen op de lange baan schuiven, gevolgd door nog wat tegenwerpingen van mijn kant. Maar dat hoefde nu allemaal niet meer.

“Ik ben eigenlijk best wel een beetje benieuwd naar haar”, zei Lisette nog, terwijl ik mijn telefoon tevoorschijn haalde.

De stem aan de andere kant van de lijn klonk gedistingeerd en zakelijk. Ze nam aan met een mij onbekende naam. Ik was even de draad kwijt, maar bedacht toen dat ze waarschijnlijk de naam van haar man gebruikte.

Ik zei dat ik Bert Ouddorp was, en vroeg of ik met Sietske Ruitenboer sprak. Dat bevestigde ze, met een lichte verbazing in haar stem.

“Dan zijn we dus familie” ging ik verder, “halfzus en -broer. Ik neem aan dat je er inmiddels ook al van op de hoogte was?”

Ja, ze was een dag tevoren door de notaris ingelicht. Het klonk nog niet erg enthousiast, maar dat kon ik haar moeilijk kwalijk nemen.

“Er zal in verband met de erfenis wel het een en ander te regelen zijn. Misschien is het maar het beste om dat zo snel mogelijk af te handelen, vind je ook niet?”

Daar was ze het wel mee eens. Vooral dat “snel” sprak haar geloof ik wel aan.
“Mijn vriendin en ik zijn morgen nog in Leeuwarden. Het is wel wat kort dag,
maar ...”

“Prima. Morgenochtend om een uur of elf hier bij mij, schikt dat?”

Het adres hoefden we niet te vragen; oom Ton had dat allemaal keurig in zijn bijlage vermeld. Het bleek niet ver van ons hotel vandaan te zijn.

“Goed, dan zie ik u morgen” sloot ze het gesprek af. Kennelijk had ze het allemaal nog niet verwerkt, net als haar halfbroer trouwens. Ze wilde afstand houden, en dat uitte zich in het gebruik van die beleefdheidsvorm.

Het was een prachtige, zoele herfstavond. De schemering begon al te vallen, en in de buurt van het hotel fladderde een groepje vleermuizen rond. Een avondwandelingetje, dat was precies wat ik nodig had.

“Nou, ik had me voorgesteld dat halfbroer en halfzus van pure vreugde in elkaars armen zouden vallen” zei Lisette nadat we een tijdje gelopen hadden. “Maar dat valt tegen.”

“Het is een heel andere situatie dan met jou en Mariska. Jullie hadden elkaar al die jaren onbewust gemist, en dan is zo'n hereniging een vreugdevolle gebeurtenis. Sietske en ik hadden geen benul van elkaars bestaan. Ze heeft haar eigen leven opgebouwd en wil daar liever geen verandering in brengen.”

“Hé, dan hebben jullie toch wat gemeen” antwoordde ze met een knipoog. “Misschien is het overigens wel veel simpeler, en geneert ze zich gewoon een beetje over dat buitenechtelijke uitstapje van haar vader, waarvan jij het resultaat bent.”

De stilte van de avond werd even verbroken door het verre geluid van een torenklok, die tien slagen liet horen.

“Maar *ik* neem het hem niet kwalijk hoor” zei ze, terwijl ze me spontaan omhelsde. “Kom, we gaan terug, ik krijg het wat fris.”

* * *

Het was een chique moderne bungalow, in een buitenwijk met veel groen. De dame die opendeed paste precies bij de stem die ik de vorige avond aan de telefoon had gehad. Zakelijk en onberispelijk gekleed, en een zeer gereserveerde houding. Maar ze toonde zich wel een goede gastvrouw, en al spoedig zaten we om een tafeltje met koffie en gebak.

De *small talk* als inleiding tot het gesprek kostte haar weinig moeite.

“Heeft u het makkelijk kunnen vinden? Dit is een leuk woonwijkje, maar het stratenpatroon is nogal ... eh ... creatief ontworpen.”

“Ja, zonder hulp van de moderne techniek zou het me moeite hebben gekost” antwoordde ik. “Maar je woont hier wel mooi, zeg.”

“We hebben dit huis helemaal naar eigen smaak laten ontwerpen. Ik hou van een eigentijdse stijl. Wat vindt u van mijn schilderijen?”

Op die onverwachte vraag wist ik alleen maar te zeggen dat ik ze heel apart vond. Uit mijn ooghoeken zag ik dat Lisette op haar lip beet om niet te lachen.

Ze wees ze een voor een aan en noemde een paar namen van schilders, waar ik nog nooit van gehoord had. Maar het was duidelijk dat het beroemdheden moesten zijn.

Met een “zo, dat is niet gering” wist ik mijn onkunde te maskeren. Waarna ik het onderwerp een beetje probeerde te veranderen.

“Je mag je halfbroer best met 'jij' en 'jouw' aanspreken, hoor. Ik heet Bert.”

“O ... ja, natuurlijk” zei ze, een beetje van haar à propos gebracht.

Er viel een korte stilte, en ik keek nog even naar de schilderijen. Allemaal abstract; sommige onderscheidden zich nog door een mooie kleurencombinatie, maar van een paar andere bleef het me volledig onduidelijk wat er kunstzinnig aan was.

Ik besloot ter zake te komen.

“Dat was wel een schok voor me, om ineens van vader te veranderen, en er een half-zus bij te krijgen. Jij zult ook wel moeite hebben gehad om het nieuws te verwerken.”

“Ja, ik was wel een beetje verbaasd. Maar voor u ... eh ... jou was het natuurlijk veel ingrijpender.”

Ik denk dat Lisette gelijk had met de veronderstelling dat Sietske zich een beetje geeneerde voor de escapades van haar vader. Ze ging tenminste snel op iets anders over.

“Jammer dat jullie geen kennis kunnen maken met mijn man. Hij is iets hoogs bij een bank, en daar moet hij regelmatig voor op reis.”

“Wat ongezellig voor je” antwoordde mijn vriendin.

“Ach, we hebben allebei ons eigen leven. Als je druk aan het werk bent vliegt de tijd om.”

Maar er klonk een heel lichte spijt in haar stem. Ondanks dat drukke werk waar ze het over had leek ze me een beetje eenzaam.

“Wat doe je precies?” wilde Lisette weten. En die vraag bleek een schot in de roos. Sietske leefde helemaal op.

“Heb je weleens van “Wardumer Bitter” gehoord?”

Toen dat niet het geval bleek ging ze naar een kleine bar in de hoek van de kamer. Uit een stenen kruikje schonk ze twee borrelglasjes vol met een kruidenjenever.

Ik zag dat Lisette er nog even aan moest wennen, maar zelf vond ik het best lekker. Het had een aparte, frisse smaak.

“Hm ... doet me een beetje denken aan ...”

“Een van die vele Beerenburg-varianten”, vulde ze in. “Maar deze kruidenbitter bestaat al veel langer. Hij wordt gemaakt in een heel oud familiebedrijf in het dorpje Wardum.”

“O, dan hebben we het gisteren in de verte gezien, toen we dat huisje gingen bekijken. Ze waren hard aan het werk” merkte ik op.

“Ja, de zaken lopen goed” zei ze met een vergenoegde uitdrukking op haar gezicht.

“Mijn moeder heeft het bedrijf een hele poos geleid. Toen ze twaalf jaar terug overleed, heeft mijn vader die taak overgenomen. Vijf jaar geleden stopte hij er mee. Sindsdien sta ik er aan het roer.”

“Je vader, of liever *onze* vader, wilde zeker nog wat van zijn pensioen gaan genieten” veronderstelde ik.

“Nou, de werkelijke reden was een andere. Als je het mij vraagt was die baan volledig ongeschikt voor hem. Het spijt me het te moeten zeggen, maar hij gooide er een beetje met de pet naar. Geen enkel gevoel voor zaken, en de raarste invallen. De resultaten begonnen dan ook flink terug te lopen. Een jaar of vijf geleden zag hij zelf ook in dat dit geen werk voor hem was.”

“En jij hebt de zaak weer op de rails gekregen?”

“Ja” zei ze vol trots. “Het was flink aanpakken. Eerlijk gezegd hadden we ook wel steun van de gewijzigde omstandigheden. Bepaalde groepen jongeren waren een beetje uitgekeken op dat eeuwige bier, en gingen experimenteren met drankjes zoals dit.”

“Het lijkt me een hele klus, zo'n bedrijf in goede banen leiden” zei ik. “Ik zou het niet kunnen. Knap dat je die zaak er weer helemaal bovenop hebt gekregen.”

Ze zei niets, maar ik zag dat het compliment haar goed deed. Zou er ooit wel eens iemand anders zoiets tegen haar zeggen?

We waren gekomen om praktische zaken rond de erfenis te bespreken, bedacht ik.

“Vond je het niet jammer dat je vader dat huisje in Wardum voor mij had bestemd? Zo te zien liggen er heel wat persoonlijke bezittingen van hem.”

“Nee, ik was er wel even verbaasd over, maar ik heb er vrede mee. Weet je, de band tussen ons is altijd wat moeizaam geweest. En al die oude spullen ... Mijn moeder wilde ze al niet in hun huis hier in Leeuwarden hebben, en ik kan me dat wel voorstellen. Nee, het is wel goed zo.”

“Ik denk dat onze vader op deze manier hoopte zijn persoonlijke dingen veilig te stellen. Op dat punt had hij misschien niet zoveel vertrouwen in zijn dochter” merkte ik met een knipoog op. “Maar wie weet liggen er nog allerlei papieren van hem. Belangrijke administratieve gegevens, bijvoorbeeld. Het lijkt me toch wel handig als jij die zou bewaren. Als ik iets tegenkom dat voor jou van belang kan zijn hou ik het apart, okee?”

Ja, dat leek haar toch ook wel een goed idee.

“Gelukkig hoeven we ons over de verdere afhandeling van de erfenis niet druk te maken, Bert. De notaris is tevens executeur testamentair, zoals je inmiddels wel begrepen zult hebben. Dat scheelt een hoop werk, en die tijd kunnen we allebei beter gebruiken.”

Ik kon het toch niet nalaten om nog even op de inventaris van het huisje terug te komen.

“Zouden er nou echt niet wat dingen bij zitten die voor jou dierbare herinneringen aan hem vormen? Hij was per slot van rekening ook jouw vader. Weet je wat, kom binnenkort eens langs, dan lopen we samen alles door.”

Ofschoon ze dat betwijfelde waardeerde ze het aanbod wel, en ze beloofde gauw eens contact met me op te nemen.

Op de terugweg naar het westen, die middag, praatten we niet veel. We hadden allebei een hoofd vol te verwerken gedachten.

Het zag er naar uit dat het mooie herfstweer afgelopen was. We hadden in de verte al een loodgrijze lucht zien hangen, en even later barstte een enorme stortbui los. Lisette reed, zoals gewoonlijk, maar ik zag dat zelfs zij het nu niet echt leuk meer vond.

Ik stelde nog voor om even te stoppen, maar eigenlijk wilden we allebei maar één ding: zo gauw mogelijk naar huis.

Terug op de Zuidersingel, met de regen nog steeds kletterend tegen de ramen, leek ons Friese avontuur ineens heel ver weg. Ik dacht dat het nu wel zo'n beetje afgelopen was.

Maar het moest nog beginnen.

V

Al een paar maal was Lisette 's avonds moe, en een beetje gedeprimeerd, thuisgekomen. Ik dacht dat het door het mistige herfstweer kwam, maar het probleem bleef optreden op dagen dat de zon daar doorheen wist te breken.

Ik besloot wat extra lekkers voor haar te koken. En nadat we het nagerecht hadden verorberd bracht ik de kwestie ter sprake.

“Ach” zei ze, “die hele tv-serie begint me tegen te staan. Ik had me nooit door Felix moeten laten overhalen. Het leek wel leuk in het begin, maar ...”

Klagen lag niet in haar karakter, en het stond haar kennelijk tegen de details te gaan opsommen. Dit keer hield ik voet bij stuk.

“Maar wat? Ik wil weten wat mijn vriendin dwars zit. Het is geen gezeur.”

“Nou ja, we hebben dat lijstje van zes objecten, om de eerste afleveringen mee te vullen. Maar op zulke plekken hebben in het verleden vaak heel nare gebeurtenissen plaatsgevonden. Je weet hoe gevoelig ik ben voor sferen. Nadat we al die plaatsen bezocht hadden heb ik er twee geschrapt, en bij nader inzien later nóg een.”

“Nou, dat was toch de afspraak, eerlijk is eerlijk.”

“Ja, maar ze hadden niet verwacht dat ik zó drastisch zou ingrijpen. De redactie begon een beetje te morren. Op die manier bleef er niet veel over, zeiden ze.”

“Jullie hadden toch ook nog wat reserves achter de hand?”

“Klopt, maar die waren minder spectaculair.”

Ze aarzelde even, maar besloot toen haar hart maar helemaal uit te storten.

“Ik vind het ook vervelend om steeds vaker door iedereen herkend te worden. Vooral na dat laatste interview word ik op de gekste plaatsen aangesproken. Als die serie van zes afleveringen klaar is, stop ik er denk ik mee.”

Terwijl ik koffie zette dacht ik er nogeens over na, en kwam ineens op een idee.

“Die ruïne van een machinistenwoning aan het Oostereind, je weet wel, de plek waar wij elkaar hebben leren kennen¹, is dat niet wat? De research hebben we toen al gedaan, en het verhaal heeft een *happy end*.”

Ze fleurde op. “Ja, wat goed zeg. Dat ik daar zelf niet aan gedacht heb.”

“Nou, kijk eens aan. Ik heb trouwens ook nog een leuk spookhuisje in de aanbidding, ergens in Friesland” zei ik met een knipoog.

Maar dat vond ze een beetje te vers en te persoonlijk. Bovendien was het enige verschijnsel geweest dat ik dacht een hand op mijn schouder te hebben gevoeld, en dat was toch wat te mager.

Het voorstel werd op de volgende redactievergadering, waar ik ditmaal ook voor uitgenodigd was, met instemming ontvangen. En toen ik vertelde dat er nog steeds suggesties bij me binnenkwamen van historische verenigingen in het land, keerde het enthousiasme weer helemaal terug.

Ook nu waren er weer leuke ideeën bij. Zo was er een oud grachtenpandje waar een paar honderd jaar geleden een bekend schilder had gewoond. Veel bezoekers, die van dat feit overigens niet op de hoogte waren, hadden gemeld dat er in een bepaald vertrek zich soms plotseling een scherpe geur van verf en terpentijn opdrong. En uit nader onderzoek bleek dat juist de plek te zijn waar de schilder altijd gewerkt had.

Er was ook een oud kerkje, dat al jaren leeg stond. Het zou worden afgebroken omdat

1 Zie “Het Gemaal”

op die plek een industrieterrein was gepland. Verscheidene passanten hadden er 's avonds gezang gehoord, terwijl het gebouw toch echt leeg was. Dat kerkje had mijn voorkeur, omdat het ook een aansporing opleverde om zorgvuldiger met onze monumenten om te gaan.

Zo hadden we al gauw de lijst van zes objecten weer compleet, en zag mijn vriendin het allemaal weer een beetje zitten.

Het was dus een drukke tijd voor me. Ik had ook nog mijn gewone werk, en bovendien werd het tijd om mijn erfenis te inventariseren, en om te bepalen wat ik met alle voorwerpen, en het huisje zelf, zou gaan doen. Af en toe reisde ik dus naar Wardum, meestal alleen, want Lisette had het erg druk met de tv-serie.

Een paar stukken, zoals de twee klokken, de barometer en de door Lisette zo gewaardeerde wandbordjes wilde ik zeker behouden. Documenten, foto-albums en dergelijke zouden voor een groot deel naar Sietske gaan, hadden we afgesproken. Er waren ook nog wat landschapsschilderijen in negentiende-eeuwse stijl, waarvoor ik nog geen bestemming had gevonden.

Het was een enorme klus. Welke kast je ook opendeed, ze waren allemaal tot de laatste centimeter volgestouwd met spullen. Dat, gevoegd bij de lange dagen die ik er doorbracht, zonder aanspraak, was niet bevorderlijk voor mijn humeur. Een paar maal zonk de moed me echt in de schoenen

Op een grauwe herfstdag was ik bezig met het doornemen van een eindeloze rij ordners met zakelijke documenten. Oom Ton had de gekste dingen bewaard; bankafschriften van dertig jaar geleden, en nota's voor meubilair dat allang afgedankt moest zijn. Een vervelende eigenschap, die ik helaas van hem geërfd heb. Ik begreep nu ook beter dat Lisette zich er weleens aan ergerde.

Ik kreeg er langzamerhand schoon genoeg van en stond op het punt de deur achter me dicht te gooien om een stevige wandeling te gaan maken. Maar toen ging mijn telefoon. Het was Sietske, die een afspraak wilde maken om te kijken of er nog voorwerpen waren met een emotionele waarde voor haar, zoals ik laatst voorgesteld had.

“Nou, je treft het. Ik ben de hele dag in Wardum, en snak naar een beetje aanspraak.”

“O, nu meteen? Eens kijken ... ja, ik kan de fabriek wel even aan zijn lot overlaten.”

Ze was ditmaal wat eenvoudiger gekleed en minder opgemaakt. Ik vond dat ze er zo veel sympathieker uitzag. Misschien is het meer een rare kronkel van mij, maar teveel make-up kan sommige vrouwen iets agressiefs geven.

“En, schiet het al een beetje op?” wilde ze weten.

“Nou, het kon beter. Wat die vader van ons allemaal bewaard heeft ... Heb jij nog interesse voor de kwitantie van een rotan stoeltje uit 1979?”

“Gooi die rommel toch weg. Het was vroeger bij ons thuis vaak een punt van discussie. Ma wilde een opgeruimd huis, en Pa wilde nooit wat weggooiden. Als een soort compromis heeft hij het dus allemaal hierheen gebracht.”

“Het probleem is dat ik die eigenschap van hem geërfd heb. Natuurlijk moet het meeste ervan weg, maar ik wil dat niet doen zonder het een keer grondig nagelopen te hebben. Wie weet wat je nog tegenkomt.”

“En het meubilair, wat wou je daarmee?” vroeg ze nu wat voorzichtiger, terwijl ze naar een tafeltje met een gebroken poot keek.

“O, dat mag allemaal naar de kringloop” antwoordde ik.

“Als ze het daar tenminste nog willen hebben. En anders ...”

Ze brak haar zin af, en tot mijn verbazing dook ze ineens in een hoek van de kamer en belandde op haar knieën voor een groot schilderij, dat daar op de grond stond. Het stelde een landschap voor, met een paar boerderijen, een molen en in de verte een kerkje.

“O nee! Mijn droomlandschap!”

Zelden heb ik iemand zo snel van uitdrukking zien veranderen. In plaats van die nog steeds wat afstandelijke zakenvrouw was ze plotseling een jong meisje geworden, dat heel blij is met een teruggevonden stuk speelgoed.

Het ontroerde me. Ineens zag ik haar als mijn kleine, kwetsbare zusje, waar je goed voor moest zorgen. Het deed me denken aan die keer dat ik met Tessa archeologische voorwerpen aan het bekijken was, en er spontaan vaderlijke gevoelens voor haar in me opkwamen. Ik wachtte nog even, en keek vertederd naar het tafereel.

“Vind je het mooi?” vroeg ik tenslotte zachtjes.

Ze was mijn aanwezigheid blijkbaar volkomen vergeten, en kwam snel weer overeind, een beetje beschaamd leek het wel.

“Sorry, ik liet me even gaan. Nee, mooi is het woord niet. Maar ik heb er dierbare herinneringen aan. Het hing vroeger op de gang, precies tegenover de deur van mijn kamer-tje. Ik kon er uren in wegdromen, en had er hele verhalen bij bedacht. Als ik niet zo lekker in m'n vel zat, dan was dat schilderij een soort ... vluchtplaats.”

Ik merkte dat ze een beetje emotioneel was geworden. Die vluchtplaats zou ook nu misschien nog af en toe nuttig zijn.

Ze herstelde zich weer en keek me stralend aan.

“Bert, dát schilderij zou ik dolgraag willen hebben.”

Maar toen kwam de zakenvrouw ineens weer tevoorschijn. Er verschenen denkrimpeltjes op haar gezicht.

“Het zou weleens veel waard kunnen zijn, want het is gemaakt door een negentiende-eeuws, lokaal zeer gewaardeerd schilder. We zullen het laten taxeren en dan betaal ik je dat bedrag. Zaken zijn zaken.”

“Nee” antwoordde ik rustig. “Nee, dat doen we niet.”

Ze keek me verbaasd aan; ze was duidelijk niet gewend om in dit soort kwesties tegengesproken te worden.

“Je moet nooit een handeltje drijven met je familie” zei ik. “Dat geeft vroeg of laat ruzie. Je mag het zó meenemen, of anders niet.”

“Maar Bert, het is misschien wel tienduizend euro waard.”

“Dat is dan leuk om te weten, maar het verandert niets aan mijn standpunt. Geld is soms best belangrijk, maar het kan ook een splijtzwam zijn. En het laatste waar ik op zit te wachten is ruzie met mijn pas ontdekte halfzus.”

Het was duidelijk een heel nieuwe manier van denken voor haar, en ze wist niet wat ze moest zeggen.

“Accepteer het nou maar” zei ik. “Ik weet zeker dat onze vader, als hij geweten had hoe belangrijk het voor je is, het in zijn testament aan jou zou hebben toebedeeld.”

Toen ze, met het schilderij in de auto, vertrok maakte ze een lichtelijk verwarde indruk.

* * *

Die avond trof ik Lisette in een opperbeste stemming. Zoals we hadden afgesproken had ze zelf al gegeten, maar ze haastte zich om voor mij wat in de magnetron te zetten.

“En, hoe gaat het met mijn tv-ster?” vroeg ik. “Jullie hadden vandaag toch de eerste

echte draaidag?”

“Ja, voor de eerste aflevering, daar bij die ruïne aan het Oostereind, ergens in het Groene Hart.”

“Liep het een beetje?”

“Het ging geweldig. Ik heb goede herinneringen aan die plek, en ook nu was de sfeer er heel vredig. De mensen van de techniek waren in een prima stemming, dus dat liep kennelijk ook naar wens.”

“En het presenteren, hoe ging je dat af?”

“Ik vond het erg leuk om te doen, en de collega's zeiden dat ik een natuurtalent was. Een beetje overdreven misschien, maar ze waren zeker niet ontevreden.”

Het was een genoegen om mijn vriendin zo opgewekt te zien, na al dat gedoe dat er over die serie was geweest.

“Dus toch maar doorgaan, na de eerste zes afleveringen?”

“Misschien, misschien. Ik blijf het alleen vervelend vinden dat iedereen me overal aanspreekt. Vanmiddag in de supermarkt nog, terwijl ik haast had.”

“Misschien zeg ik nu iets doms, maar je zou je haar een beetje anders kunnen doen, of een leuk hoedje kopen. Volgens mij kan dat best veel verschil maken.”

Ze twijfelde nog.

“We gaan binnenkort samen shoppen” besloot ik. “Misschien vind ik je nóg aantrekkelijker na zo'n kleine metamorfose.”

“En, hoe gaan de zaken in Wardum?” wilde ze weten nadat ik wat gegeten had.

“Schei uit” zuchtte ik. “Er is gewoon geen doorkomen aan. Weet je nog hoe mijn eigen oude huisje eruit zag toen ik het leeg ruimde?”

Ja, dat herinnerde ze zich nog levendig.

“Nou, oom Ton, of liever mijn vader, zou het keurig opgeruimd hebben gevonden. Een beetje leeg zelfs; er had nog best wat bij gekund. Vandaag heb ik een rij mappen met rekeningen van een jaar of veertig oud doorgespit. Vreselijk.”

“Arme jij” zei ze half lachend. “Nou zie je het ook eens van de andere kant.”

Het onderwerp begon een beetje gevoelig te worden. Ik dacht ineens aan onze kelder-verdieping, waar een stapel verhuisdozen stond die ik nog steeds eens uit moest mesten, en gaf het gesprek maar gauw een andere wending.

“Sietske is vandaag langs geweest. Ze kwam net op tijd om me voor een zenuw-inzinking te behoeden.”

“Leuk voor je. Hoe gaat het met haar? Druk met de fabriek?”

“Ja, maar ze kon er wel even tussenuit. Ze zou nog steeds eens langskomen om te kijken of er dingen met emotionele waarde voor haar waren, weet je wel?”

“En waren die er?”

In geuren en kleuren vertelde ik het verhaal van het schilderij. Mijn vriendin luisterde geboeid.

Hoewel ze naar mij toe haar best doet om dat naar de achtergrond te dringen, blijft ze toch een beetje psycholoog. Soms steekt dat onverwachts de kop op.

“Het raakt je, hè?” vroeg ze toen het verhaal uit was.

Ik knikte.

“Ineens zag ik haar als een kwetsbaar jong meisje. Een kleine zus, waar je goed voor moet zorgen. Maar dat deel van haar zit meestal diep verborgen achter een masker van zakelijkheid. Waarom verschuilen sommige mensen zich toch zo? Zonder die laag vernis is ze veel sympathieker.”

Lisette dacht even na.

“Ze heeft nooit goed geleerd om met haar gevoelens om te gaan. Haar moeder had volgens mij hetzelfde probleem, en met haar vader had ze nogal wat moeite, begreep ik. Gevoelens die je niet goed kunt hanteren kunnen heel bedreigend zijn. Ze maken je kwetsbaar. Zo'n pantser geeft je tenminste wat bescherming.”

“Maar het vormt ook een gevangenis, waar op den duur geen mens tegen bestand is” reageerde ik onverwacht fel. “Ik wil die celdeur open maken, en haar laten zien hoe mooi de wereld daarbuiten is.”

Ik schrok een beetje van mijn eigen emoties. Het drong ineens tot me door dat het over mezelf ging. Eigenlijk had Lisette die deur indertijd ook voor *mij* open gemaakt.

Mijn vriendin sloeg een arm om me heen.

“Toen jij een paar jaar geleden Tessa had leren kennen riep die vaderlijke gevoelens in je op. En dat heeft haar veel goed gedaan.

Nu heb je dat volgens mij ook met Sietske. Maar vergeet niet dat Tes toen twintig was, en je halfzus is veertig. Ik waardeer je bedoeling, maar je zult het heel subtiel moeten aanpakken. Anders ziet ze het als bemoeizucht en slaat ze de deur dicht.”

Ik zag dat ze gelijk had en knikte om het te beamen. Ze stond op.

“Maar dat schilderij was in ieder geval een goed begin. Je kunt het wel.”

“Dankzij mijn wijze lessen” kon ze niet nalaten er lachend aan toe te voegen.

* * *

Oom Ton had vroeger weleens verteld over de tijd dat er nog maar één tv-kanaal was, dat precies om acht uur 's avonds met de uitzending begon. Ruim voor die tijd zat het hele gezin al in een kring om het toestel geschaard. Het leek me als kind reuze gezellig.

Daar moest ik aan denken toen we met z'n allen rond het scherm hadden plaatsgenomen. Eindelijk was de grote dag aangebroken: de eerste aflevering van Lisette's serie zou die avond uitgezonden worden.

Tessa had hier een prima aanleiding in gezien om weer eens, samen met haar vriend, langs te komen. Mariska was op hetzelfde idee gekomen, of liever gebracht door onze “parttime dochter”, die het hele gezinnetje compleet wou hebben.

De laatste had een grote pan soep gekookt, en Mariska had iets lekkers gebakken, als toetje. Het werd een gezellige avond. Tessa's vriend bleek net als ik IT-specialist te zijn, en al gauw raakten we in een geanimeerd gesprek verwickeld.

“Je zult toch aan een nieuwe voertaal moeten wennen, Tes” zei Mariska toen er even een korte stilte viel. “Een programmeertaal dit keer.”

“Ja, hou op, ik had het hem net afgeleerd, en nou kan ik weer opnieuw beginnen” zuchtte die, met een knipoog naar haar vriend.

Ik zag dat het programma op het punt stond te beginnen, en maande iedereen tot stilte.

Er verscheen een weids polderlandschap in beeld, en de camera zoemde langzaam in op de restanten van een klein gebouwtje langs een vaart. Het was een merkwaardige ervaring om de plek, waar mijn leven een drastische wending had genomen, op het tv-scherm te zien.

Lisette had een goed gebruik gemaakt van haar zeggenschap over de opnamen. Er kwam geen goedkope sensatie in voor. Een stem op de achtergrond vertelde over de geschiedenis van de polder, en de molens en later de gemalen die er in stonden. Over zuinige polderbesturen en allerlei technische problemen. Heel interessant; ze hadden aan het stukje research dat wij indertijd al gedaan hadden nog flink wat toegevoegd. Het

verhaal ging vergezeld van allerlei historische afbeeldingen en filmopnamen.

Zodra het over de mensen erachter ging kwam Lisette in beeld. Met zichtbaar genoeg vertelde ze over hun persoonlijke geschiedenis. Ze wist op een heel natuurlijke manier uit te leggen dat de dood niet het einde is, en dat sommige mensen zich daarna nog manifesteren. Zoals we hadden afgesproken werd ik in het verhaal niet bij name genoemd, maar aangeduid als “een vriend”.

Een blik om me heen liet zien dat het hele gezelschap ademloos aan haar lippen hing, vooral toen ze aan de dramatische ontknoping was toe gekomen. Nadat de aflevering was afgelopen bleef het nog geruime tijd stil in de kamer, wat ik als een groot compliment aan de programmamakers beschouwde.

Na een poosje kwam het gesprek weer op gang, en Lisette was bijna een beetje verlegen onder alle loftuitingen. Maar ik verzekerde haar dat die volkomen terecht waren.

We bleven nog een hele poos napraten over het onderwerp. Mariska keek er net zo tegenaan als haar zus, en Tessa, die aan den lijve had ondervonden wat voor vreemde verschijnselen er bestaan, had evenmin moeite met het verhaal. Zelfs haar vriend, die zich vroeger meermalen kritisch had uitgelaten over haar spontaan omvallende vazen, bleek aan het denken te zijn gezet, en wilde er van alles over weten.

“Vind je het eigenlijk niet vervelend dat je zo vaak herkend wordt?” vroeg Lisettes tweelingzus Mariska, toen ze op het punt stond te vertrekken. “Ze hebben mij zelfs een paar keer aangesproken, en wilden dan niet geloven dat ik er niets mee te maken had.”

“Dat was inderdaad knap vervelend, maar Bert heeft me geholpen het probleem op te lossen.” Ze showde het hoedje dat ze op mijn aanraden had gekocht, en dat ik haar heel charmant vond staan. “Verder mijn haar nog een beetje veranderd, en niemand die me meer herkent.”

Tessa bleef nog even plakken. Ze ging er kennelijk van uit dat je het ijzer moet smeden als het heet is, en begon haar vriend uitgebreid te vertellen over haar ervaringen met psychokinetische verschijnselen. Pas toen ik diep gegeeuwd had, en me verontschuldigde, vertrokken ze.

Het was al laat toen we allebei met een vol hoofd, maar heel voldaan, in bed stapten.

De vermomming die ik Lisette had geadviseerd werkte inderdaad prima. Maar je moet hem natuurlijk niet vergeten te gebruiken. En dat gebeurde dus toch, en wel op het slechtst denkbare moment, kort na de eerste uitzending.

Ik had haar voorgesteld weer eens mee te gaan naar Wardum, om te zien of er geen spullen waren die ik zou willen wegdoen, maar zij niet (of omgekeerd, antwoordde ze met een knipoog).

We waren uitgestapt en wilden het tuinpaadje oplopen toen aan de overkant een buurvrouw naar buiten kwam. Ze stevende resoluut op Lisette af.

“Nee maar, u bent toch die mevrouw van de tv?”

“Dat kan ik niet ontkennen” antwoordde mijn vriendin met tegenzin, en wilde snel doorlopen. Maar ze had haar gesprekspartner onderschat.

“Gunst, wat leuk. Ik zeg laatst nog tegen m'n man, ik zeg 'Piet, die vrouw zou ik nou weleens willen ontmoeten.' Ik sla geen keer over als u op de tv bent. Vooral die laatste keer, met dat spookhuis, vond ik heel goed. Mijn man gelooft nooit in dat soort dingen, dus toen het afgelopen was zeg ik 'nou hoor je het ook eens van een ander, Piet'. Hij stond wel raar te kijken. M'n buurvrouw, die er ook bij was, zegt nog ...”

“Ja, ja, erg leuk om te horen dat u het programma zo gewaardeerd heeft, maar we hebben nog het een en ander te doen, dus als u het niet erg vindt ...”

“O wacht eens, dit komt zeker in de volgende aflevering. Laatst nog zeg ik tegen m'n man 'Piet, er is iets raars met dat huis. Het staat al zo lang leeg. Volgens mij is het een spookhuis.' Geloofde hij natuurlijk niet, maar nou krijg ik toch gelijk.”

“Mevrouw” zei mijn vriendin met enige stemverheffing, “dit is géén spookhuis, en het komt niet op de tv. Ik ben hier alleen voor privé zaken.”

“Ja, ik begrijp het” antwoordde de praatzieke buurvrouw weinig overtuigd. “Nou, ik zal u niet langer ophouden. Succes.”

Lisette had er behoorlijk de pest in, en ik kon haar geen ongelijk geven. Zelf was ik ook een beetje ongerust over de mogelijke gevolgen van deze ontmoeting.

Daar hoefden we niet lang op te wachten. Drie dagen later belde Sietske, en viel met de deur in huis.

“Zeg, wat is er in vredesnaam aan de hand? De hele fabriek heeft het over dat huisje van Pa. De ene helft beweert dat het er spookt, en dat het binnenkort op de tv komt, en de andere helft vindt dat onzin. Ze zijn al bezig weddenschappen af te sluiten.”

Ik legde uit dat wij hier geen enkele aanleiding toe gegeven hadden, en dat de fantasie van een van de dorpelingen waarschijnlijk op hol was geslagen. Ze geloofde me wel, maar kon toch niet nalaten haar ongenoegen erover te spuien.

“Ik hou niet van die onrust. Het is slecht voor de naam van het dorp, en daarmee ook voor de zaken. Bij de naam Wardum moet het publiek denken aan een smakelijk drankje, en niet aan een eng spookhuis.”

Ik verzekerde haar nogmaals dat wij hier echt niets aan konden doen, en sprak de hoop uit dat het weer snel zou overwaaien.

Ze betwijfelde dat, en het bleek al gauw dat ze haar streekgenoten beter kende dan ik. De volgende ochtend opende een groot landelijk dagblad met de kop “Rel rond spookhuis”. Het bericht vermeldde dat er in Wardum een hooglopend meningsverschil was ontstaan. Aan een ter plaatse bekend spookhuis zou binnenkort een tv-uitzending worden gewijd. De ene helft van het dorp vond het een mooie gelegenheid om in de publiciteit te komen, en de andere sprak er schande van. Met zulke zaken hield je je niet bezig, dat was tegen de orde der dingen.

Het dorp was nu echt op de kaart gezet, en nog dat weekend verschenen de eerste spooktoeristen.

Met toeristen is het net als met mieren. Op een dag kom je een schijnbaar verdwaald exemplaar tegen, de volgende dag lopen er al een stuk of tien, en vervolgens marcheren ze in een brede colonne door je huis.

De buurman-sleutelbewaarder liet weten dat hij al heel wat ongenode bezoekers uit de tuin had gestuurd, maar dat er geen beginnen aan was. De hele dag hingen ze rond met smartphones en selfie-sticks, en auto's werden op de gekste plaatsen in het dorpje geparkeerd.

De gemeente waartoe het dorp Wardum behoort nam wat verkeersmaatregelen, die de chaos alleen nog maar vergrootten. Toen er tenslotte een mobiel kraampje van een verkoper van friet en warme worstjes in de straat verscheen, was de maat vol.

De burgemeester belde Lisette om het probleem te bespreken. Mijn vriendin kwam op het idee dat ze zich samen moesten laten uitnodigen in een praatprogramma. Dat kostte weinig moeite; ze konden kiezen bij wie.

Lisette legde er nogmaals uit dat er geen sprake was van tv-opnamen. De burgemeester benadrukte dat hij de eerste was die zoiets zou weten, en dat de aanduiding “een

plaatselijk bekend spookhuis” nergens op sloeg. Het was nooit als zodanig bekend geweest.

Dat werkte eindelijk. Geleidelijk begon de drukte af te nemen. Maar het was nog geen tijd om opgelucht adem te halen.

Op een ochtend belde de buurman uit Wardum me al vroeg op. Er was ingebroken in het huisje. Hij stond op het punt om de politie te bellen, maar wilde dat niet zonder overleg met mij doen.

In eerste instantie dachten we aan een paar verlate spooktoeristen, die alle grenzen uit het oog verloren waren. Maar het lag toch wat ingewikkelder.

Het slot van de achterdeur was geforceerd, maar op zo'n vakkundige manier dat het vrijwel geen schade had opgeleverd. Een omgevallen prullenmandje naast de deur bewees dat er echt iemand binnen was geweest. Maar merkwaardigerwijs leek er niets te worden vermist. Er was zelfs geen rommel gemaakt, zoals je in zulke gevallen vaak wel ziet. Alles lag nog keurig op z'n plaats. Vingerafdrukken van een onbekend persoon werden ook niet gevonden, en de politie sloot het onderzoek dan ook maar onverrichter zake af.

Ik was nu echt helemaal klaar met dat Wardumse avontuur. Die avond aan tafel hoefde Lisette niet eens te vragen wat er was; ik begon er spontaan over.

“Een hoop gedoe, een dorp in rep en roer, inbrekers en een geïrriteerde halfzus. Ik ben die hele erfenis meer dan zat. Er lijkt wel een vloek op te rusten.”

Ik verwachtte half en half dat ze iets relativerends zou zeggen om me op te beuren. Maar ze reageerde schuld bewust.

“Het komt allemaal door mij. Ik had niet zo stom moeten zijn om die vermomming te vergeten.”

Het was niet mijn bedoeling geweest om haar iets in de schoenen te schuiven.

“Nou, als er iemand schuld aan heeft is het wel die kwek van een overbuurvrouw. En aan die inbrekers kun jij al helemaal niets doen.”

Ze glimlachte.

“Ben jij weleens in Maastricht geweest?” vroeg ze ineens, tot mijn verbazing.

“Het is wel november, maar toch mooi, zacht herfstweer. We gaan samen een weekje naar Zuid-Limburg. Verder van dat vermaledijde dorp kun je in ons land niet komen.”

VI

Je kon nu toch goed merken dat het al half november was. De stille, grauwe dagen begonnen al om een uur of vier naadloos over te gaan in de avond. Het was zaak om binnen wat gezelligheid te scheppen, en de middenstand ondersteunde dat krachtig door ons te herinneren aan het naderende sinterklaasfeest.

Gelukkig konden Lisette en ik nog even teren op de herinnering aan het heerlijke weekje in het zuidelijkste stukje van ons land. We hadden langs beekjes gewandeld, musea bezocht en gedineerd in allerlei leuke restaurantjes.

Mijn vriendin had het inmiddels wat minder druk met het tv-werk. Zelf had ik besloten mijn hele erfenis voorlopig even te vergeten, en er heerste een weldadige rust in ons huis. We stonden af en toe samen in de keuken om nieuwe recepten uit te proberen, lazen veel boeken, hingen soms een avond lang achter de tv en dronken iets vaker een borreltje voor het eten dan misschien verstandig was.

Ik kon die rust wel waarderen, hoewel ik me ook weleens een beetje schuldig voelde als er op zo'n lange herfstavond niets nuttigs uit m'n vingers gekomen was. Maar Lisette had daar weinig moeite mee.

“Geniet maar van je rust nu het kan” zei ze, “Voor je het weet heb je je energie weer hard nodig.”

Ze kreeg eerder gelijk dan me lief was.

Laat in de avond ging mijn telefoon. Het was Sietske, en ze klonk nogal paniekerig. Een onsamenhangend verhaal over een lijst die zoek was, en een vreemd briefje van haar vader dat in de kluis lag. Ik probeerde een paar gerichte vragen te stellen, maar ze luisterde slecht en ik werd er niet veel wijzer van.

“Wat vindt je man van het probleem?” wist ik nog te vragen.

“Die is er niet. Die is er nooit als je hem nodig hebt. Bert, ik weet echt niet meer wat ik moet doen. Wat moeten we zonder die lijst?”

Het enige wat ik begreep was dat het om een ernstig probleem ging. Sietske was doorgaans uitstekend in staat om haar eigen zaken op te lossen zonder in paniek te raken.

“Luister” zei ik langzaam en duidelijk, “morgenochtend kom ik naar je toe. Dan kun je me precies uitleggen wat er aan de hand is, en gaan we een oplossing zoeken.”

“Goed Bert. Fijn dat je komt.” Haar stem klonk een beetje timide, wat ik niet van haar gewend was. De dingen waren haar boven het hoofd gegroeid, dat was duidelijk.

“Probeer nog maar wat te slapen. Welterusten, en tot morgen.”

Van dat slapen bleek niet veel te zijn terechtgekomen. Ik bedoel er niets onaardigs mee, maar ze zag eruit als een spook. Ik loodste haar naar een gemakkelijke stoel, en stelde het koffiezetapparaat, dat in de kleine bar achterin de kamer stond, in werking. Voor de vorm protesteerde ze nog, maar het was duidelijk dat ze wel toe was aan een stukje zorg.

Na het tweede kopje vroeg ik haar in alle rust uit te leggen wat het probleem was. Met alle details, zodat ook een buitenstaander als ik het kon begrijpen. Het werd een lang verhaal.

Zoals van de meeste bekende kruidenjenevers was de samenstelling van de voor Wardumer Bitter gebruikte kruiden strikt geheim. De lijst met namen en de gewichtsverhoudingen lag bij de bank in een kluis. Zelfs Sietske kende hem niet helemaal.

“Maar hoe kunnen jullie dan een nieuwe voorraad mengsel aanmaken” vroeg ik me af.

“Er is één man in de fabriek die de lijst wél uit zijn hoofd kent. Hij mengt de kruiden in een speciaal daarvoor streng bewaakt kamertje, en geeft het mengsel daarna aan zijn collega's.”

“Dat lijkt me een verantwoordelijke baan” merkte ik op. “Zo iemand moet je wel door en door kunnen vertrouwen.”

Dat deed ze inderdaad. Bauke, zo heette hij, was van oorsprong een technicus die jarenlang het onderhoud van de machines had gedaan. Eigenlijk was hij al ver over de pensioengerechtigde leeftijd en liep zijn gezondheid wat terug, maar hij vond het heerlijk om nog een beetje in de fabriek bezig te zijn. Voor deze taak was hij precies de juiste persoon.

“Maar gisteren hoorden we dat hij plotseling was overleden. We waren er allemaal door van ons stuk gebracht, want hij was erg geliefd. Nadat we erover gepraat hadden, bedacht ik dat het zaak was snel zijn opvolging te regelen. Gelukkig had ik al een kandidaat in gedachten, die meteen aangaf dat hij die job wel wilde overnemen.”

“Tot zover alles, naar omstandigheden, goed” zei ik. “Maar ik begrijp dat zich vervolgens een probleem voordeed.”

Ze knikte.

“Die nieuwe man moest natuurlijk eerst de lijst van kruiden uit z'n hoofd leren. Samen gingen we naar de bank om de lijst, die in de kluis lag, te bestuderen. Maar daar wachtte ons een heel vervelende verrassing. Die lijst was weg.”

Ze kreeg het opnieuw te kwaad, en ik haalde een glaasje water voor haar.

“Was er bij de bank ingebroken?” veronderstelde ik.

“Nee, er lag een briefje van mijn vader. Hij had het met opzet gedaan.”

“Met opzet? Waarom in godsnaam?”

“Een van zijn vele idiote ideeën. Zelfs ná zijn dood blijft hij me nog lastig vallen.”

“Hij zal er toch wel een reden voor hebben gehad? Misschien was zijn aanpak anders dan jij zou hebben gedaan, maar ik kan me niet voorstellen dat hij je dwars wou zitten. Wat stond er precies in dat briefje van hem?”

“Zo'n kluis was toch ook niet honderd procent veilig, schreef hij. Hij had een slimme manier bedacht om de gegevens te bewaren. In de vorm van een soort puzzel. Als eerste aanwijzing gaf hij de woorden 'Wel een dozijn bergplaatsen', en wenste ons veel succes.”

“Het lijkt wel een sinterklaassurprise” zei ik. “En de timing is ook goed, want over een paar weken is het zover.”

De luchtige noot, die ik probeerde aan te brengen, miste zijn doel volledig. Ze zag er de humor niet van in, en wond zich erg op.

“Praat me niet van sinterklaas! Toen ik jong was werd dat af en toe thuis nog wel gevierd. Tot die keer dat Pa besloten had eens extra goed uit te pakken. We zijn tot na middernacht bezig geweest zijn raadsels op te lossen, en mijn moeder heeft daarna beslist geweigerd om dat feest ooit nog te vieren.”

Ik kon met beide partijen meevoelen. Enerzijds oom Ton, die wel weer eens zin in een verzetje had, en aan de andere kant de praktisch en zakelijk ingestelde tante Janke en dochter Sietske.

Ze schudde haar hoofd.

“Hij had nooit de leiding van de fabriek moeten krijgen na het overlijden van mijn moeder. Ik wist al wel dat er veel misgegaan was, maar dit doet de deur dicht.”

Een korte pauze leek me wel op z'n plaats en ik schonk nog wat te drinken in. Maar ze ging meteen door met de rest van haar relaas.

“We hebben nog een hoeveelheid kruidenmengsel voor een week of drie. Als we dan de samenstelling nog niet teruggevonden hebben moeten we de productie stop zetten. En dat zou het bedrijf niet overleven. We maken nog wel een paar andere drankjes, maar Wardumer Bitter is verreweg het belangrijkste.”

“Weet je de samenstelling ook niet ongeveer? Ik heb uit interesse weleens op internet gezocht, en zeker een stuk of tien kruiden gevonden die erin kunnen voorkomen.”

“Ongeveer is niet genoeg. Er mag er niet één ontbreken, en de juiste verhoudingen zijn ook heel belangrijk. Echte kenners proeven het verschil onmiddellijk. De fabriek maakt regelmatig gebruik van een vast testpanel, dat de smaak moet beoordelen.”

“Dan zit er maar één ding op”, zei ik na een korte stilte. “We zullen vaders sinterklaas-surprise moeten oplossen, of we het leuk vinden of niet.”

“Wel een dozijn bergplaatsen” zuchtte ze. “Daar komen we toch nooit uit? Bergplaatsen waar? In de fabriek? In vaders huis hier in de stad? Wie het weet mag het zeggen.”

“Kalmte bewaren en helder blijven nadenken” maande ik haar. “Vader heeft dus een ingewikkelde puzzel opgezet, al hebben we geen idee wat hem bezielde. Waar zou hij zoiets het liefst hebben gedaan?”

“Misschien in het huisje in Wardum?”

“Precies, daar kon hij ongestoord werken. Een goede kans dat tenminste een paar van die bergplaatsen in dat huisje zijn. Kom op, we gaan er meteen heen.”

Het doolhof van weggetjes dat naar het dorp leidde had er van de zomer wel gezellig uitgezien. Maar met het grauwe weer en de mistsluieren boven het landschap oogde het triest en verlaten. Ik had moeite om mijn energieke stemming van daarnet vast te houden, en was dan ook blij om bij ons einddoel nog een ander levend wezen aan te treffen.

Het was de oude buurman, die de heg rond zijn voortuin aan het snoeien was. Hij functioneerde nog steeds als een trouwe huisbewaarder, en ik nam me voor de volgende keer iets voor hem mee te nemen om mijn dank te tonen.

Hij rechte zijn rug om ons te begroeten.

“Dag mevrouw Sietske, hoe gaat het met u? En dag Bert, schiet het al een beetje op met je inventarisatie?”

“Hm, het kon beter” mompelde ik. “Zijn er geen problemen geweest sinds de vorige keer?”

“Nee hoor, de rust is teruggekeerd. Geen spooktoeristen meer, en geen inbrekers.”

Eenmaal binnen zonk de moed ons in de schoenen. Zoveel meubels en andere plekken waar je iets zou kunnen verstoppen, dat was gewoon geen doen. Op goed geluk trok ik een paar kasten open.

Er kwam van alles tevoorschijn. Een stapel goed geslaagde tekeningen bijvoorbeeld, gesigneerd met “A.F.R.” Eén ervan liet Sietske zien, toen ze een jaar of zestien was. Mijn halfzus moest bekennen dat ze nooit geweten had dat haar vader zo enthousiast tekende. Dat portret had hij waarschijnlijk gemaakt aan de hand van een foto.

Hij bleek ook wat aan muziek te hebben gedaan; in een andere kast lagen een paar kleine muziekinstrumenten en een hele stapel bladmuziek. Dat hij vroeger dwarsfluit had gespeeld wist ze wel, maar deze uitgebreide verzameling verraste haar toch.

Tenslotte stuitte we op een stapel dagboeken, die ik discreet naar Sietske doorschoof. Ze aarzelde eerst even, maar begon er toch in te bladeren. Na een paar minuten klapte ze het boek resoluut dicht, stond op en keerde zich naar het raam. Maar de emotie

op haar gezicht was me niet ontgaan.

“Zeker best aangrijpend, hè?” zei ik zacht.

Ze knikte, en groef een pakje zakdoekjes op uit haar tas.

Het duurde een paar minuten voordat ze weer de sterke vrouw van gewoonlijk was. Of althans voordat ze erin slaagde dat beeld op te roepen, door een positiever onderwerp aan te snijden.

“Ik ben toch zo blij met het schilderij dat ik van jou gekregen heb. Het hangt nu thuis boven mijn bureautje; af en toe droom ik er even bij weg en voel me weer kind.”

“Hoe voelde het voor jou om kind te zijn?” wilde ik weten.

De vraag verbaasde haar, en ze moest even nadenken.

“Veilig. Of ... geborgen, dat drukt het nog beter uit. Heerlijk om niet helemaal op jezelf aangewezen te zijn.”

“Ondanks die rare vader?”

Ze lachte.

“Ik vond hem raar omdat ik hem vaak niet begreep. Als ik er nu aan terugdenk, voelde ik intuïtief toch dat hij veel van me hield. Maar ik heb dat gevoel altijd weggedrukt, omdat ik die twee dingen niet met elkaar kon rijmen.”

De mist was inmiddels opgetrokken, en er brak een straaltje zonlicht door het wolkendek. Het scheen door het raam naar binnen, en was precies te volgen, door de baan van zwevend stof, die het verlichtte.

“Heb jij ook zo'n trek?” vroeg Sietske. “Het minste wat ik kan doen is je een lunch aanbieden.”

Wardum was te klein voor het horeca-wezen, maar in een naburig dorp wist mijn halfzus een goed restaurant.

“Sorry dat ik me daarnet even door mijn emoties liet meeslepen” zei ze toen we aan tafel zaten.

“Mijn beste Sietske, daar was ik juist blij mee. Het liet zien dat je in mijn gezelschap jezelf durft te zijn. En als ik het eerlijk mag zeggen, jouzelf zie ik liever dan een karakterloze zakenvrouw.”

Ik schrok van mijn woordkeuze, en wilde me meteen verontschuldigen. Maar dat wimpelde ze af, en ze bleek heel goed te begrijpen wat ik bedoelde.

“In zaken moet je vaak hard zijn. Vooral niet laten blijken dat je blij bent met een goede deal, want dan is de andere partij de volgende keer minder toeschietelijk.”

“Juist. En daarom moet je geen zaken doen met je familie, zus.”

“Halfzus” corrigeerde ze.

“Voor mij voelt het niet half. Je bent gewoon mijn zus, en daarmee uit.”

Er verscheen een beetje verbaasd lachje op haar gezicht.

“Nou, als jij dat zo vindt, dan houden we het daarop ... broer.”

“Weet je, ik raakte zo van slag doordat ik me plotseling realiseerde hoe slecht ik mijn vader eigenlijk gekend heb. Dat hij, gezien de dagboekaantekeningen, veel warmte voor me gevoeld moet hebben, maar alleen niet wist hoe hij dat tot uitdrukking moest brengen. We waren zo verschillend. Hij creatief en vol invallen, en ik nuchter en zakelijk tot in de kleinste details. Ik vond het vaak maar gek wat hij deed.”

Ik zag haar ogen weer vochtig worden, en schoof onopvallend een pakje zakdoekjes in haar richting.

“Ik zie hem nu ineens op een heel andere manier. Maar hij is er niet meer, en ik kan

hem niet laten weten hoeveel warmte ik ook voor hém voel.”

“Misschien is hij er toch nog een beetje” zei ik zacht, “en is hij heel blij met wat je nu zegt.”

Ze keek me ongelovig aan. “Onzin, dood is dood.”

Ik bedacht dat we nog steeds aan een lunch zaten, en nam een paar happen. Nadat we even zwijgend verder gegeten hadden, reageerde ik op wat ze gezegd had.

“Beste zus, nou heb je net vastgesteld dat je iemand niet zomaar raar moet vinden omdat hij de wereld anders ziet dan jij. En vervolgens ga je er weer vrolijk mee verder, ditmaal naar mij.”

Ze was een beetje in verwarring gebracht.

“Sorry Bert, zo bedoelde ik het niet.”

“Ik heb in mijn leven tot nu toe een aantal dingen meegemaakt, die me tot de conclusie hebben gebracht dat dood helemaal niet dood is. Het leven gaat door, in een andere vorm, steeds weer opnieuw.”

“Bedoel je dat er een soort hiernamaals is?”

“Ook wel, maar ik heb het vooral over reïncarnatie. Jouw vader, ónze vader, is nu in een soort tussenperiode. Ik heb het gevoel dat hij nog heel dichtbij is. Later zal hij op een andere plek weer opnieuw geboren worden, verrijkt met ervaringen die hij in dit leven heeft opgedaan. Misschien zal hij dán wel een goed contact kunnen maken met zijn dochter of zoon.”

Het was een heel nieuwe invalshoek voor haar.

“Als het je interesseert wil ik je een andere keer wel eens vertellen over wat ik op dat punt allemaal ervaren heb.”

Dat wilde ze heel graag.

“Maar nu gaan we verder met het oplossen van zijn puzzel” zei ik. “Het zal hem goed doen, en bovendien hebben we weinig keus. We moeten de fabriek draaiend zien te houden.”

Terug in de ontvullende werkelijkheid van oom Tons uitdragerij voelde ik mijn zelfvertrouwen een beetje wegebben. Het zonlicht scheen niet langer door de kleine ramen naar binnen, en het schijnsel van een simpele lamp aan het plafond gaf de kamer iets treurigs.

“Wel een dozijn bergplaatsen” mompelde ik. “Er zijn er wel een paar honderd.”

“Maar hij hād het over een dozijn” pareerde mijn zus.

Ineens kreeg ik een inval.

“Je hebt gelijk! Hij heeft dat woord niet zomaar gebruikt. Dát is ons aanknopingspunt.”

Ik liet mijn blik nog even ronddwalen, en kwam terecht bij het ladenkastje. Er zaten twaalf laden in, tweemaal zes boven elkaar. Nu schoot me ook de rare ervaring te binnen die ik de eerste keer had toen ik een la er van opende. Die hand op mijn schouder.

“Het gaat om dit kastje. Ik ben er zeker van.”

“Misschien ligt er in iedere la een briefje met de naam en hoeveelheid van een kruid” veronderstelde Sietske.

Maar zó knullig zou hij het wel niet aangepakt hebben, dacht ik. Ik trok de linkerbovenla open. Er lagen wat papieren in, oude brieven en facturen. Tegen de achterkant van de la was een gele memosticker geplakt.

“I – Krachtstroomzekeringen”

stond er op.

“Die zijn er in de fabriek”, zei Sietske. “Zo'n schakelkast met heel zware zekeringen, vijftig ampère of zo, voor de stroomvoorziening van de machines. Zouden we daar verder komen? Laten we er meteen heen gaan.”

Ik keek op mijn horloge.

“Het is nog een heel eind rijden naar het westen. Ik kan niet zo lang meer blijven.”

Ze was duidelijk teleurgesteld, maar toen kreeg ze een idee.

“Blijf anders slapen vannacht. We hebben een heel comfortabele logeerkamer.”

Ik schudde mijn hoofd.

“Mijn vriendin zal heel benieuwd zijn wat er vandaag allemaal gebeurd is. En eigenlijk heb ik best de behoefte om haar alles te vertellen.”

“Goh, het lijkt me heerlijk om een partner te hebben waarmee je alles kunt delen” zei mijn zus een beetje jaloers. “De interesse van mijn man gaat niet veel verder dan de nieuwste winstcijfers van de fabriek.”

Ik kon het niet laten om nog even de tweede la van bovenaf open te trekken. Ook hier weer allerlei paperassen, maar geen memosticker met een aanwijzing. Nou ja, eerst maar eens afwachten wat die zekeringen zouden opleveren.

Nadat ik Sietske naar huis had gebracht vertrok ik voor een lange, saaie rit. Ik kende de weg zo langzamerhand uit m'n hoofd, maar juist dan moet je oppassen om niet in slaap te vallen. Iets wat na deze dag niet denkbeeldig was.

VII

Lisette had de gordijnen al gesloten toen ik thuiskwam. De kamer was gezellig verlicht, en de verwarming brandde zachtjes. Hoeveel sympathie ik ook voor mijn zus voelde, het was toch een verademing om in deze vertrouwde sfeer terug te komen, en mijn vriendin uitgebreid te begroeten.

“Je zult wel moe zijn” zei ze. “Die lange autoritten zijn al niks voor jou, en ik kan me voorstellen dat je bezoek aan Friesland ditmaal ook niet bepaald een uitje was. Zal ik gauw wat te eten maken, of wil je eerst liever je verhaal kwijt? Jij mag kiezen.”

Ik koos het laatste, en merkte aan haar reactie dat dat ook haar voorkeur had. Ze luisterde aandachtig, en vond het een raar verhaal.

“Wat heeft oom Ton in vredesnaam bezielde om zo'n ingewikkelde truc met die ingrediëntenlijst uit te halen? Waar ligt zo'n ding nou veiliger dan in een bankkluis? Hij had kunnen weten dat zijn overlijden Sietske flink wat stress zou bezorgen. Dan ga je haar toch niet ook nog eens opscheppen met dit soort flauwe rariteiten?”

Nu moest ik het toch even voor mijn vader opnemen.

“Ik kan ook niet bedenken wat hem bezielde heeft. Maar zo langzamerhand begin ik te begrijpen dat oom Ton, mijn vader, niet de clown was waar sommige mensen hem voor hielden. Hij had soms een ongebruikelijke aanpak, maar die was wel degelijk goed doordacht. Neem nou alleen al dat testament. Met die surprise, waar we nu mee worstelen, heeft hij een bedoeling gehad, daar ben ik van overtuigd. Maar wat die was ... hopelijk komen we daar ooit nog eens achter.”

“Wat vindt je halfzus ervan? Gisteren leek ze flink aangeslagen.”

Ik glimlachte.

“We hebben afgesproken dat 'half' er voortaan vanaf te laten. Het klonk zo afstandelijk. Maar dat terzijde.

Uiteraard is ze er nog steeds niet blij mee. Maar nadat we er samen mee bezig waren geweest zag ze het geloof ik wel weer zitten. En ik krijg de indruk dat ze haar vader toch wat met andere ogen begint te zien.”

“Misschien was dát wel zijn bedoeling” veronderstelde Lisette.

Ik werd wakker doordat het boek, waaruit ik geprobeerd had wat te lezen, uit m'n handen viel. Mijn vriendin zat naast me op de bank en zag het geamuseerd, maar ook liefdevol aan.

“Ik geloof dat het kindertjesbedtijd wordt” zei ik na een diepe geeuw. Nadat ik over-eind was gekomen om de daad bij het woord te voegen ging plotseling mijn telefoon. Het was Sietske. Ik schakelde de luidspreker in om Lisette ook deelgenoot van het gesprek te maken.

Mijn zus klonk erg enthousiast.

“Bert, ik heb in die zekeringkast gekeken. Gelukkig waren de meeste mensen al naar huis, zodat er geen verbaasde vragen over kwamen. Meestal bemoei ik me niet met dit soort techniek.”

“En aan je stem te horen heb je er ook wat gevonden.”

“Ja, een envelop met mijn naam erop, half achter een schakelbord geschoven. Er zat een briefje in met het opschrift '*Kalmoes 770 g – Nu II. Dit ontvangen we niet graag*'.”

“Kun je daar wat mee?”

“Zeker, kalmoes is inderdaad een van de kruiden die in het mengsel gebruikt worden.

En met 'Nu II' bedoelde hij de tweede la uit het kastje, denk ik. De rest is me nog niet duidelijk.”

Ik was nu weer klaar wakker, en deelde haar opwinding.

“Bert, je hebt me laatst een reservesleutel gegeven. Vind je het goed als ik nu nog even in het huisje ga kijken? Ik bedoel wat er in die tweede la zit?”

Maar nu kwam mijn gezond verstand weer naar voren.

“Ben je nu in Leeuwarden?” Ja, dat was ze.

“Ik heb er geen probleem mee dat je gaat kijken. Maar om dat nú te doen vind ik onverstandig. Je bent vast net zo moe als ik, en dan kun je beter gaan slapen. Morgen is er weer een dag.”

Ze raakte een beetje geïrriteerd.

“Hoor eens, dat is mijn zaak. Ik ben oud en wijs genoeg om zelf te bepalen wat verstandig is en wat niet.”

Gelukkig slaagde ik erin rustig te blijven.

“Beste Sietske, natuurlijk bepaal je dat zelf. Maar soms zijn er mensen die om je geven. Die niet willen dat je overspannen raakt of in een sloot rijdt. Die weggetjes naar Wardum zijn nauwelijks verlicht.”

Het bleef even stil aan de andere kant.

“Hallo, ben je daar nog?” vroeg ik.

“Ja, ik dacht even na. Eh ... misschien is het beter als ik voor deze keer de raad van mijn oudere broer opvolg.”

“Maar ik maak er geen gewoonte van, hoor” voegde ze er lachend aan toe.

“Welterusten, Bert. En natuurlijk ook voor Lisette.”

“Wie had dat kunnen denken” zei mijn vriendin. “Bert, plotseling een steun en toeverlaat voor een jongere zus. Er gaat rust van je uit als je met haar praat, je weet haar te overtuigen. Een onvermoede kwaliteit, die me verrast. Volgens mij mag je haar heel graag.”

“Dat beeld van een meisje dat haar toevlucht zoekt bij een schilderij raakte me diep. Ze moet zich erg eenzaam hebben gevoeld, en dat is waarschijnlijk ook nu nog het geval. Ik moet haar een beetje steunen.”

“Je zou best eens gelijk kunnen hebben. Maar ik vind het knap dat je ook weet hoe je er mee om moet gaan. Misschien heb je wel het verkeerde vak gekozen, en had je beter een collega van me kunnen worden.”

“Twee psychologen in één huis zou misschien een beetje saai zijn geworden” antwoordde ik. “Maar nu weer serieus: eenzaamheid kan iets heel naars zijn, dat weet ik uit eigen ervaring. Daarom ben ik nog steeds blij dat ik jou ontmoet heb. Jij hebt die voor me doorbroken. Het minste wat ik kan doen is hetzelfde voor mijn zus.”

“Maar nu moet je eerst goed voor jezelf zorgen” zei Lisette. “Je hebt je slaap hard nodig. Kom, we gaan naar boven.”

* * *

De volgende dag was zaterdag, en ik had me voorgenomen eens lekker uit te slapen. Ik was dan ook niet zo blij toen ik om een uur of acht door mijn telefoon gewekt werd. Maar Sietske, die daar verantwoordelijk voor was, klonk monter en energiek.

“Bert, we zijn weer een stapje verder. Vanmorgen ben ik al vroeg naar het huisje van Pa gegaan om in de tweede la van bovenaf te kijken.”

“En zo te horen heb je wat gevonden.”

“Het was best lastig. Er lagen allerlei oude brieven in, die kon ik toch moeilijk allemaal gaan lezen. Maar toen vond ik ineens een blauwe belastingenvelop. 'Dit ontvangen we niet graag' stond er in de aanwijzing die ik in de fabriek had gevonden. Het kon niet missen.”

“En wat zat er in die envelop?”

“Een briefje met '*Smeerwortel 510 g – Ga zo door*'.”

“Mooi, dan hebben we punt twee van de lijst nu ook. Hoeveel kruiden komen er in totaal eigenlijk op voor?”

“Volgens mij twaalf.”

“Dan is er nog wel heel wat werk te doen. Maar wat moeten we met '*Ga zo door*'?”

“Ik dacht dat ik nu in de derde la moest kijken. Maar dat leverde niets op. Er lag allerlei oude rommel in, schroefjes, tandwielletjes en zo.”

Ze klonk toch weer een beetje ontgoocheld.

Mijn vriendin was intussen ook wakker geworden, en had zo te zien uitstekend geslapen. Ze stootte me aan.

“Ik heb wel zin in een autoritje. Zullen we er samen heen gaan? Met z'n drieën moet daar toch uit te komen zijn.”

Ik vond het een prima idee. Mijn zus ook wel, al had ze één kanttekening.

“Zorg je er wel voor dat je niet al te herkenbaar bent, Lisette? De rust in het dorp is net weer teruggekeerd. Maar heel fijn dat jullie komen. Ik weet niet wat ik zonder die hulp zou moeten beginnen. Overigens, ik ben al in het huisje van Pa, dus daar zie ik jullie straks.”

Het was nog steeds van dat grauwe novemberweer; zo'n dag waarop het niet helemaal licht wil worden. Maar in de auto was het gezellig. Lisette zat aan het stuur en had het echt naar haar zin. En ik zat een beetje onderuit gezakt naast haar en voelde me tevreden.

“Ik hoop dat we vandaag wat verder komen” zei ze. “Van die drie weken waarover Sietske het had is er al één om. In het tempo zoals dat tot nu toe was halen jullie het misschien niet.”

Ze had natuurlijk gelijk, maar het bedierf mijn stemming een beetje. Teveel had ik het gebeuren als een uit de hand gelopen sinterklaassurprise gezien, waar wel lol aan te beleven viel. Maar nu drong het tot me door dat het voortbestaan van de fabriek ervan afhankelijk was.

Mijn zus was dat niet uit het oog verloren. Toen we voor het huisje parkeerden kwam ze al naar buiten, en ze zag er een beetje moe en gespannen uit.

Gelukkig had ik er al eerder voor gezorgd dat alles voor het zetten van koffie aanwezig was, en na een paar minuten zaten we rond de wiebelige tafel, achter dampende kopjes. Lisette had ondertussen een beetje rondgekeken, en tussen de rommel nog een paar lampjes ontdekt, die ze allemaal aan klikte. De kamer zag er meteen wat huiselijker uit.

“Fijn dat we nu twee kruiden van de lijst hebben” zei Sietske. “Maar nadat ik in die derde la had gekeken zag ik het ineens helemaal niet meer zitten. De tijd gaat hard. Er is nu al één van die drie weken voorbij.”

“Ik ben wel heel blij dat jullie er nu zijn” voegde ze er uit de grond van haar hart aan toe.

Ik schoof de derde la open. Die bevatte inderdaad een bonte verzameling van schroef-

jes, tandwielletjes, ingewikkelde hefboompjes, en een spiraalveer.

“Dat lijken wel onderdelen van een klok” merkte ik op.

“Ja, dat kan kloppen” zei mijn zus. “Pa knutselde graag aan klokken. Maar het exemplaar waar het hier om gaat heeft die reparatie kennelijk niet overleefd.”

Lisette's oog was inmiddels gevallen op de twee uurwerken die nog wel intact waren.

“Zou hij een aanwijzing in één van die klokken daar hebben verstopt?”

Ik maakte de kleine staande klok open; het enige wat ik zag was een goed onderhouden uurwerk. Het hangende model met de gewichten kostte wat meer moeite, maar leverde evenmin iets op.

Lisette was ondertussen een beetje aan het rommelen tussen de onderdelen in de la. Ze pakte er een tandrad uit, sloot de ogen en concentreerde zich heel diep. Mijn zus begreep niet wat ze aan het doen was en wilde wat zeggen, maar ik beduidde haar stil te zijn.

Na een paar minuten opende mijn vriendin de ogen.

“Dit tandwielletje komt uit een lage, bruine pendule, met een ronde, golfvormige bovenkant. Je vader is bezig geweest om hem helemaal schoon te maken, maar aan het in elkaar zetten is hij niet toe gekomen. De behuizing van die klok moet hier nog zijn. Ik krijg de indruk dat hij achter een stapel foto-albums ligt, maar daar ben ik niet helemaal zeker van.”

Sietske keek haar ongelovig aan, maar ik had dit soort dingen al vaker meegemaakt. Er was inderdaad een kast met foto-albums. Ik maakte hem helemaal leeg, maar er lag geen behuizing van een pendule in.

“Jammer, misschien heb ik me vergist” mompelde Lisette.

Sietske verbaasde het niet, maar mijn vertrouwen in de kundigheden van mijn partner was zo groot dat ik die mogelijkheid weigerde te aanvaarden. Ik zocht dus verder. In een andere kast lag een stapel schetsboeken, en nadat ik die er allemaal uit had gehaald vond ik de buitenkant van een pendule, met precies de vorm en kleur die mijn vriendin beschreven had.

Ik opende het klepje aan de achterkant, en er zat zowaar een memosticker in.

“*Galiatoer 280 g*” stond erop.

De mond van mijn zus was opengevallen van verbazing. Ze staaarde naar Lisette.

“Hoe wist je dat in vredesnaam?”

“Ik voelde het. In voorwerpen zit hun hele geschiedenis opgeslagen. Dat tandwielletje hielp me om me een beeld van die klok te vormen.”

“Dan heb je zeker paranormale gaven. Zoiets kan een normaal mens toch niet.”

“Er bestaan geen paranormale dingen. Dit is gewoon een eigenschap die ieder mens heeft, maar tijdens onze opvoeding leren we meestal af om er aandacht aan te schenken. Misschien ben ik er toevallig net wat beter in, maar jij zou het ook kunnen leren. Het is een kwestie van je open stellen voor alles wat in jezelf naar boven komt.”

Sietske had het nog steeds niet verwerkt. Als ze het niet met eigen ogen had gezien, zou ze het niet geloofd hebben. En het idee dat ze het zelf zou kunnen kwam haar helemaal ongeloofwaardig voor.

“Het is echt waar” bevestigde Lisette. En met een knipoog naar mij: “Zelfs Bert kan het al een beetje.”

Mijn vriendin stond er niet te lang bij stil.

“We moeten echt doorwerken hoor. Zoveel tijd is er niet meer. We zijn nu met z'n drieën, dus dat scheelt. Volgende la.”

Het leek wel of de puzzels steeds moeilijker werden. Oom Ton begon er gaandeweg meer plezier in te krijgen, wat niet bepaald gezegd kon worden van zijn gedwongen puzzelaars.

In de vierde la lagen alleen een paar kruidnagels.

“Mooi, daar zijn we gauw mee klaar” zei ik verheugd.

Maar Sietske schudde haar hoofd. “Kruidnagels komen er niet in voor.”

Ik zag dat Lisette aan het rondsnuffelen was in het kleine keukentje. Ze uitte een enthousiaste kreet en kwam terug met een leeg glazen potje.

“Kruidnagels” stond er op het etiket. En op de binnenzijde ervan was nog iets met de hand geschreven. Het bleek opnieuw de naam en de hoeveelheid van een kruid te zijn.

Maar toen stagneerde ons onderzoek. De volgende la, nummer vier, bevatte een stapel zakelijke brieven, die niets met de fabriek te maken hadden. Dan volgde een la met een voorraad keurig gestreken katoenen zakdoeken. Het ging van kwaad tot erger. Een la vol kurken, een la met fietsreparatiespullen, een la vol snoeren, je kunt het zo gek niet bedenken. En nergens meer verborgen briefjes te zien.

We waren een groot deel van de middag bezig geweest en hadden allerlei mogelijke verklaringen bedacht, zonder verdere resultaten te hebben bereikt. Ik probeerde de schijn nog een beetje op te houden tegenover mijn zus, maar eigenlijk zag ik het helemaal niet meer zitten. Dit zou nooit op tijd lukken.

Ze voelde mijn vertwijfeling kennelijk aan.

“Over twee weken zullen we de productie van Wardumer Bitter moeten staken, en dat betekent het einde van ons familiebedrijf” zei ze toonloos.

De verslagen aanblik die ze bood wekte boosheid in me op, en de redelijkheid die ik gisterenavond nog naar Lisette toe had getoond was nu ver te zoeken.

“Hoe haalde die vader van ons het in zijn hoofd om met dit stomme spelletje het voortbestaan van het familiebedrijf in gevaar te brengen?” viel ik uit.

Mijn vriendin was de enige die het hoofd koel had gehouden. Normaal ben ik er nooit zo blij mee als ze de psychologe uithangt, maar nu kon ik het wel waarderen.

“Luister. Jullie zijn allebei moe, en dan ben je veel vatbaarder voor negatieve gedachten. Jullie vader moet er echt een goede reden voor hebben gehad, zoals je gisteren nog zei, Bert. Voor vandaag stoppen we, maar we gaan er morgen weer met vereende krachten tegenaan.”

Ze wierp een blik in haar agenda. Er stonden voor de komende week alleen een paar minder belangrijke afspraken in die gemakkelijk verzet konden worden. Zelf belde ik naar mijn werk om te zeggen dat ik onverwacht een weekje vrij wilde nemen, wat gelukkig ook geen problemen opleverde.

“Een hele week de tijd” zei Lisette. “Daarin komen we vast een flink stuk verder. Als je eenmaal zijn stijl doorziet gaat het steeds makkelijker.”

Sietske was weer wat opgeleefd.

“Ik neem aan dat jullie nu toch wel blijven logeren? Als het goed is komt vanavond mijn man thuis van een zakenreis naar Rome. Dan kunnen jullie meteen met hem kennismaken.”

Over dat voorstel hoefden we niet lang na te denken.

“Vertel eens, zus” zei ik. “Wat is hier in de buurt het beste restaurant?”

Ze noemde een zaak in de binnenstad van Leeuwarden.

“Dan gaan we daar nú heen. Ik trakteer.”

“Een goed idee” vond mijn vriendin. “Maar één ding: vandaag wil ik niets meer over puzzels en kruiden horen. Afgesproken?”

Aan tafel ontstond een gesprek over vroeger. Ik haalde herinneringen op aan de bezoeken die oom Ton ons toen bracht, en de geweldige verhalen die hij altijd wist te vertellen. Sietske genoot ervan om die voor haar heel nieuwe kant van haar vader te leren kennen. En Lisette deed het een genoegen om me zo enthousiast op dreef te zien.

Het werd een geslaagde avond, op één vervelend puntje na. Sietske ontving een berichtje van haar man, waarin hij schreef dat hij helaas vandaag nog niet thuis zou komen. Er was een ernstig probleem bij een vestiging van de bank in Rio de Janeiro, waar hij meteen naar toe moest. Mijn zus raakte een beetje in mineur, en het kostte ons wat moeite om haar weer op te peppen.

* * *

Op een mistige herfstdag was ik kruiden aan het zoeken langs een slootkant. Ik had al flink wat kalmoes, smeerwortel en galiatoer gevonden, die ik allemaal in een grote jutezak stopte. Het gaf me een voldaan gevoel. Mijn enige wens was nog dat de mist zou optrekken. En ook die werd meteen vervuld.

Een straaltje zonlicht door een kier tussen de gordijnen bescheen mijn gezicht en deed de droom vervagen. Het duurde even voordat het tot me doordrong waar ik was.

De logeerkamer in de bungalow van Sietske en haar man mocht er zijn. Hij was van alle gemakken voorzien, en het bed was van uitstekende kwaliteit.

De plek naast me was leeg, maar na een paar minuten kwam Lisette uit de badkamer.

“Zo, ben je eindelijk wakker, slaapkop?” vroeg ze opgewekt. Ze ging voor de spiegel zitten om zich wat op te maken.

“Ik zou maar een beetje opschieten, Bert. We hebben weer heel wat te doen vandaag.”

Ik nam vlug een douche en kleedde me aan. Sietske had al een ruim voorziene ontbijt-tafel gedekt. Ook haar had de nachtrust geloof ik wel goed gedaan.

“We gaan zo meteen weer flink aan de slag” zei ik, korte metten makend met mijn ochtendhumeur. “Ik heb echt zin om die puzzels te kraken.”

Sietske was alleen nog wat stil. Ik dacht dat het kwam doordat ze evenmin als ik een ochtendmens was. Maar Lisette voelde beter aan waar de schoen wrong.

“Wat jammer dat je man onverwacht langer weg blijft. Ik had hem graag ontmoet. Het lijkt me niet leuk voor je dat hij zo vaak van huis is.”

De aangesprokene zuchtte diep.

“Ach ... soms vraag ik me weleens af wat we indertijd in elkaar gezien hebben. Materieel hebben we alles wat ons hartje begeert. Kijk maar naar dit huis. Maar van rijkdom wordt een mens niet gelukkig, dat begin ik zo langzamerhand wel te begrijpen. Ik zou heel wat willen inleveren voor een beetje meer contact met hem.”

“Praten jullie dan niet veel als hij er wél is?” wilde Lisette weten.

“O ja. Hele verhalen over zijn werk en zijn zakelijke successen. Hoeveel stapjes promotie er nog nodig zijn om de top van het bestuur te bereiken.”

“Vraagt hij nooit eens hoe het met jou gaat?”

“Hij vraagt af en toe hoe het met de fabriek gaat. Als ik dan vertel dat het met de omzet en de winst wel goed zit, krijgt hij vaak iets meewarigs over zich en komt vervolgens met allerlei wilde ideeën over globaliseren en naar de beurs gaan. Meer, groter en hoger, dat zijn de enige waarden die hij in het leven kent.”

Ik twijfelde of ik de opmerking zou maken, maar deed het uiteindelijk toch.

“Misschien stopt hij zijn gevoelens ook wel diep weg, door dingen die er in zijn jeugd gebeurd zijn. Net als jij.”

Het was een nieuw gezichtspunt voor mijn zus.

“Ja, dát zou het wel kunnen zijn. Bij mij begint dat de laatste weken overigens te veranderen. Heel verwarrend, maar wel goed.”

“Je zou op een rustig moment eens kunnen vragen naar de dingen die hij als kind leuk vond, of moeilijk” opperde Lisette. “Misschien komt er dan iets los.”

Sietske fleurde een beetje op.

“Maar nu gaan we als de bliksem naar Wardum” besloot ik het gesprek. “We hebben een drukke dag voor de boeg.”

De stapel brieven in la nummer vier moest een aanwijzing bevatten, daar was ik zo goed als zeker van. Ik begon te bladeren in de weinig interessante lectuur. Een wat langere brief aan een verzekeringsmaatschappij, geschreven in 1972, trok mijn aandacht doordat er met een markeerstift in gestreept was.

Op het eerste gezicht waren het willekeurige woorden en getallen. We probeerden ze in andere volgorden te zetten, maar zonder resultaat. Tot Lisette op het idee kwam om alleen naar de beginletters en -cijfers te kijken. Dat gaf inderdaad de naam van een kruid, plus het aantal grammen dat ervan nodig was.

Vol nieuwe energie trok Sietske de vijfde la open, die met de stapel zakdoeken. Ze vouwde ze een voor een uit. In de meeste waren de initialen “A.F.R.” geborduurd. Maar in een ervan stond er nog iets extra's onder. Het was moeilijk leesbaar; borduren was blijkbaar niet een van Pa's sterkste kanten geweest. Na wat discussies waren we het eens over wat er stond: opnieuw naam en hoeveelheid van een kruid.

Bij de volgende laden ging het wat minder vlot, maar we lieten ons niet meer uit het veld slaan. De rest van de week werden we het hele huisje doorgestuurd en ontdekten we allerlei nieuwe bergplaatsen. Ik kwam nu pas voor het eerst op de zolder, en de rommel die ik daar aantrof deed die van de benedenverdieping verbleken.

Sietske moest nog een keer naar de fabriek om een aanwijzing te zoeken, en ik ging met een spade in de achtertuin aan de gang, waar ik tamelijk diep moest graven om een kokertje met een briefje erin te vinden. De hulp van Lisette was van veel nut, want haar bijna feilloze intuïtie leidde ons regelmatig op het goede spoor.

Op vrijdag, precies één week voor de einddatum, hadden we alle twaalf kruiden op de lijst staan.

Het was nu zaak om aan de benodigde ingrediënten te komen. Gewoonlijk werden die bij verschillende leveranciers besteld, in verband met de geheimhouding van de samenstelling. Voor bestellen was nu geen tijd meer, want de levertijd was vaak wel een week of twee. We zouden ze zelf moeten gaan ophalen, maar dat kon pas op maandag en de dagen erna.

Sietske had liever gehad dat we gebleven waren, maar we hadden behoefte om in het weekeinde ons eigen huis weer eens te zien. Na beloofd te hebben dat we er maandag al vroeg zouden zijn, vertrokken we naar het westen.

Het werd een paar rustige dagen. Zaterdagavond brachten we een bezoek aan Mariska en haar vriend. Op zondag kwam Tessa onverwacht langs, om Lisette iets over een kookprobleem te vragen. Maar eigenlijk had ze ons gewoon gemist, en toen ze hoorde waar we mee bezig waren geweest wilde ze er alles van weten.

Die avond stelden we de wekker in op een onmogelijk vroeg uur. Ik was maandagochtend dan ook niet in een al te beste stemming, maar Lisette kende het verschijnsel en liet me een beetje “aansudder”, zoals ze het noemde.

Mijn zus bleek ook vroeg te zijn opgestaan, en had inmiddels alle leveranciers gebeld. Het geluk was met ons, want alles wat we nodig hadden was in voorraad.

Er volgden nu twee dagen met autoritten kriskras door het land, en zelfs een uitstapje een flink eind over de Duitse grens. Maar toen stond ook alles in de geheime mengkamer van de fabriek.

Geheel tegen de gebruikelijke regels doken we er met z'n drieën in en begonnen alles voor een kleine proefpartij af te wegen en door elkaar te roeren. Dat viel nog aardig tegen; vooral het grondig mengen van de kruiden bleek een vermoeiende klus te zijn. Ik kreeg dan ook bewondering voor de oude Bauke, die dit jaren lang zonder mopperen had gedaan.

Na een paar uur hadden we een bak gevuld met het kruidenmengsel, en Sietske gaf opdracht er zo snel mogelijk een hoeveelheid Wardumer Bitter mee aan te maken.

Het spannendste moest nog komen. Als we de puzzel goed hadden opgelost mocht er geen smaakverschil zijn tussen de oude partij en de nieuwe.

In allerijl werd het testpanel voor de volgende ochtend bij elkaar geroepen. Als reden gaf Sietske dat ze van leveranciers waren gewisseld, en wilden controleren of de kwaliteit van de kruiden dezelfde was. De meeste panelleden waren een beetje verbaasd over het onverwachte verzoek, maar gelukkig had iedereen tijd om te komen.

Al vroeg waren we bij de fabriek. Ik had die ochtend weinig gegeten, en de hele sfeer deed me denken aan het eindexamen van de middelbare school.

Sietske was met een van haar medewerkers druk in de weer om alles klaar te zetten. In een ontvangstaaltje stond een tafel met borrelglasjes, die allemaal van een nummer voorzien waren.

Ieder panellid zou twee glasjes krijgen, een met de oude kruidenbitter, en een met de nieuwe. Wat in welk glas zat wisten ze niet; ze kenden alleen de nummers. De bedoeling was dat ze zouden aangeven of en hoeveel smaakverschil er was, en welk glasje volgens hun het oorspronkelijke recept bevatte.

Tegen tien uur, de afgesproken tijd, begonnen de leden van het panel binnen te druppelen. De meesten waren afkomstig uit het horecawezen, en tot wederzijdse verbazing ontmoetten we nog een paar personeelsleden van het restaurant waar we laatst gedineerd hadden. Ik kreeg de indruk dat ze Lisette en mij aanzagen voor een inspectieteam, dat sterren kwam uitdelen of afnemen; we werden in ieder geval met veel egards behandeld.

Sietske heette iedereen welkom en bedankte ze voor hun komst. Ze legde de procedure uit, en verzocht om tijdens de test stilte in acht te nemen. Vervolgens werden de gevulde glazen uitgedeeld, en de proef nam een aanvang.

De gezichten van het team boden een boeiende aanblik. Ik hoopte er al wat conclusies uit te kunnen trekken, maar dat lukte me toch niet.

Nadat alle briefjes ingeleverd waren trokken Sietske en haar medewerker zich even terug om de resultaten op een rij te zetten. Dat duurde niet lang. Mijn zus zag er gespannen uit toen ze de uitslag bekend maakte.

“Dames en heren, u hebt allemaal de drank met de originele samenstelling correct aangewezen.”

De voldoening onder het panel deelde ik niet, want het was me al duidelijk waar het tweede deel van de conclusie op neer zou komen.

“Maar de meesten van u hebben een duidelijk smaakverschil geconstateerd tussen het oude en het nieuwe recept. De meningen over het nieuwe waren zonder uitzondering negatief: geen karakter, kruidenierskwaliteit, smakeloos. Hier is duidelijk nog werk te

doen voor ons.”

Ze bedankte iedereen voor de medewerking, en wisselde met sommigen nog een paar woorden.

Toen we weer met z'n drieën waren stortte ze in.

VIII

Het leek Lisette en mij beter om de fabriek te verruilen voor het huisje van oom Ton. Mijn zus was zwaar aangeslagen en we moesten haar onderweg naar de auto ondersteunen.

Het liep al tegen het eind van de ochtend toen we in een grafstemming om de oude tafel zaten. Sietske zat overigens niet, maar lag met haar hoofd op haar armen, volkomen apathisch. Ikzelf was aan het eind van mijn latijn en voelde een flinke hoofdpijn opkomen. En zelfs Lisette wist niet meer wat ze moest zeggen en zat diep in gedachten verzonken.

Ik deed bij mezelf nog een krampachtige poging om de oorzaak van het probleem te vinden. Misschien hadden we ons vergist in de naam van een kruid, of de hoeveelheid verkeerd genoteerd? Of hadden we, in onze haast, fouten gemaakt bij het afwegen?

In de doodse stilte was het getik van de kleine staande klok op het dressoir het enige geluid dat te horen was. Vijf voor twaalf wees hij aan, en dat leek me ook precies de huidige situatie.

Het op gang komen van het slagwerk van de klok deed me even later weer uit mijn gepeins ontwaken. Werktuigelijk telde ik de slagen, en nadat de twaalfde uitgeklonken was viel het me ineens op dat Lisette gefascineerd naar het uurwerk zat te kijken.

Ik wilde haar vragen wat ze zag, toen er plotseling nóg een slag klonk, een beetje harder dan de andere.

Tot Sietske drong het allemaal niet door, maar mijn vriendin en ik keken elkaar verbaasd aan.

“Raar, hij is ineens van slag” mompelde ik. Maar Lisette schudde haar hoofd.

“Iemand heeft hem nog een keer extra laten slaan. Ik zag een soort wolkje boven die klok, waaruit zich ineens een hand vormde. Precies op dezelfde manier als indertijd die hand op jouw schouder. Ik heb het toen maar niet verteld, want jij hebt het nooit zo op spookverschijnselen.”

“Maar wie? En waarom?”

“Ik denk dat het je vader is, net als bij die hand op je schouder. Hij wil ons iets laten weten. Maar wat bedoelt hij met klokslag dertien?”

Ik veerde op en schudde mijn zus aan haar schouder. Iets te ruw misschien, maar het zij me vergeven.

“Sietske, hoor eens.”

Ze hief haar hoofd op; ik schrok van de bleke kleur van haar gezicht.

“Sietske, weet je dat zeker, van die twaalf kruiden? Waren het er geen dertien?”

Ze keek me niet-begrijpend aan, en ik moest de vraag nogeens herhalen, waarbij ik probeerde wat rustiger te spreken.

Ze dacht diep na; ik zag dat het haar moeite kostte.

“Hm ... ja ... ik herinner me nu dat de oude Bauke weleens tegen me zei: 'Mevrouw Sietske, ik heb het ongeluksgetal weer compleet'. Dertien ... ja, dat was het.”

Ik was nu weer klaarwakker. Er moest nóg een kruid aan de lijst worden toegevoegd. Het kastje waar alles omdraaide had twaalf laden, maar mijn gevoel zei me toch dat ik daar moest zoeken naar de oplossing. Ik onderzocht het nauwkeurig, draaide het achterstevoren en morrelde aan het bovenblad, maar dat haalde allemaal weinig uit.

Ineens ontdekte ik, verborgen onder de overstekende bovenkant, een houten knopje.

Eerst kreeg ik er geen beweging in, maar nadat ik nog wat meer kracht had gezet schoot het naar binnen, en met een klap schoof er een brede, platte la open, boven de andere laden. Er lag zo'n inmiddels bekende gele memosticker in, met het opschrift "Gezegend zij de distel."

Ik had geen idee waar dat op sloeg, maar nu kwam mijn zus in actie. Ze sprong overeind en griste het papiertje uit mijn handen.

"Gezegend distelkruid, ofwel *Cnicus benedictus*. Dát moet er nog bij!"

Er stond geen hoeveelheid bij, maar Sietske wist dat het oorspronkelijke recept uitging van tien kilo kruidenmengsel. Ik pakte een rekenmachine en telde alle al bekende gewichten bij elkaar op. Er bleek nog 980 gram te ontbreken.

De surprise van oom Ton was eindelijk opgelost. En als een merkwaardig toeval was het vandaag juist vijf december, bedacht ik.

Mijn zus wilde onmiddellijk naar de fabriek. De leverancier van benedictus was hier niet ver vandaan, dus ze zouden die middag nog een tweede testpartij kunnen aannemen.

Ik snuffelde nog wat verder in de geheime la, en vond tot mijn verrassing een envelop met "Aan Sietske en Bert" erop. Er zat een lange brief in.

"Zal ik hem maar voorlezen?" stelde Lisette voor. "Ik ben de enige die dat nog zonder haperen kan."

"Lieve Sietske en beste Bert,

Kennelijk hebben jullie mijn puzzel opgelost, en is de lijst van kruiden weer compleet. Ik kan me heel goed voorstellen dat het nogal wat spanning heeft opgeleverd, en dat jullie af en toe flink op me gescholden hebben.

Maar ik ben niet zo gek als jullie misschien wel denken. Er was een heel goede reden voor deze opzet. En zo langzamerhand ben ik jullie wel een verklaring schuldig.

Sietske, ik heb me vaak zorgen over je gemaakt. Je lijkt veel op je moeder, en zoals je wel weet was ons huwelijk er een met ups en downs. Ze was heel zakelijk, en kon zich flink ergeren aan mijn soms creatieve invallen. Om elkaar niet teveel voor de voeten te lopen trok ik me af en toe terug in dit oude huisje, dat van jouw grootouders van moeders kant afkomstig was. Ik vermaakte me wel, maar je moeder leek me steeds eenzamer te worden. Het lukte me niet dat te doorbreken.

Als kind was jij een zachtvaardig, dromerig meisje. Maar van lieverlee begon je steeds meer trekken van je moeder over te nemen. Je veranderde in een zakenvrouw, die het allemaal precies wist en zich door niemand meer iets liet zeggen. Het was volgens mij een soort pantser, waarmee je jezelf probeerde te beschermen tegen de boze buitenwereld, waartegen je je eigenlijk niet opgewassen voelde. Zo'n pantser kan een mens heel eenzaam maken.

Ook jou kon ik daardoor niet meer bereiken. Het was geen onwil van me, maar het lukte me gewoon niet. Wat ik ook zei of deed, je zag het steeds weer aan voor zo'n rare gril van je vader.

Nog even heb ik gehoopt dat je door je huwelijk weer wat zou veranderen, maar vergeefs. In plaats daarvan bevestigt je man je in dat harde beeld dat je jezelf hebt aangemeten. Twee zakenmensen, die zelfs te weinig contact hebben om ruzie te

maken.

Bert, tegenover jou heb ik me af en toe wel wat schuldig gevoeld. Hoewel ik het nooit zeker heb geweten was ik er eigenlijk wel van overtuigd dat je mijn zoon moest zijn. Dat nam ik mezelf niet kwalijk, die dingen gebeuren nou eenmaal in een mensenleven. Maar waar ik wél spijt van heb is dat ik niet meer contact met je heb gehouden. Ik kwam wel af en toe bij jullie op bezoek, ook toen ik al getrouwd was. Maar tante Janke was soms een beetje jaloers van aard, en na de dood van je wettige vader wilde ze niet dat ik je moeder ooit nog zou zien.

Begrijp me goed, ik voer dit niet aan als excuus. Toen je eenmaal op jezelf woonde had ik je kunnen opzoeken, en misschien zelfs wel mijn vermoeden tegen je kunnen uiten. Maar er kwam niet van, en naarmate de jaren verstreken werd die stap steeds moeilijker voor me.

Niet zo lang geleden kwam ik ineens op het idee dat die twee problemen misschien elkaár wel zouden kunnen oplossen. Na die dna-test, om zeker van mijn vermoeden te zijn, zou ik Bert dit huisje kunnen laten erven, om hem te laten zien dat ik hem ondanks alles toch niet vergeten was.

En een halfbroer zou Sietskes eenzaamheid misschien een beetje kunnen doorbreken.

Maar daar stuitte ik op het volgende probleem. Ik kende haar goed genoeg om te weten dat ze daar vast niet op zat te wachten, en na een korte kennismaking uit beleefdheid, verdere contacten zou vermijden.

Ik moest dus iets doen om te zorgen dat jullie wel gedwongen waren om elkaar te blijven zien. Zo kwam ik op het idee van die kruidenlijst. Het heeft me maanden gekost om dit puzzelspel zo te ontwerpen dat voor iedere stap jullie samenwerking nodig was.

Er wordt wel gezegd dat na je dood niet alles ophoudt. En als dat zo is, wees er dan zeker van dat ik nu ergens van bovenaf met genoeg op jullie neer zie.

*Jullie beider liefhebbende vader,
Ton Ruitenboer ”*

Tijdens het voorlezen door Lisette kreeg ik het gevoel dat mijn vader werkelijk in de kamer aanwezig was, en dat niet zij, maar hij de woorden uitsprak. Een paar maal draaide ik mijn hoofd een kwart slag, omdat ik uit mijn ooghoeken gezien meende te hebben dat er nog iemand zat in de lege stoel naast me. Ik voelde mijn ogen vochtig worden en haalde een zakdoekje tevoorschijn. Als ik nu geen emoties zou tonen zou dat ongeloofwaardig zijn.

Een blik op mijn zus liet zien dat ik op dit punt niet de enige was. Ze was hevig aangedaan en de tranen stroomden haar over de wangen. In een opwelling sloeg ik een arm stevig om haar heen. Ze weerde het niet af, maar liet het zich welgevallen.

Lisette was ook onder de indruk. Na een paar minuten zei ze, nog een beetje geforceerd: “En zo heeft dit verhaal toch nog een happy end.”

Om er even daarna aan toe te voegen: “Bijna dan. Er staat nog een P.S. onder de brief.”

“P.S. Zoals ik al zei, ik ben niet zo dom als jullie misschien wel dachten. De originele kruidenlijst is er nog gewoon, hoor. Die geheime la heeft een dubbele bodem, en daaronder ligt hij. Breng hem maar gauw terug naar de bankkluis, want daar is hij toch veiliger.”

Ik had nog nooit een keurige zakenvrouw hartgrondig “GVD” horen zeggen. Het was een rare gewaarwording.

We merkten alle drie ineens dat we flink wat trek hadden gekregen. Mijn gastheerschap liet wat te wensen over, want ik had weinig meer te bieden dan een paar beschuitjes met kaas, en natuurlijk koffie. Maar het werd in dank aangenomen.

Sietske wilde snel naar de fabriek, want er moesten op korte termijn een paar dingen geregeld worden. De voorraad kruidenbitter in het magazijn viel mee; het was nog genoeg voor een week. Als het gezegend distelkruid bij de leverancier afgehaald zou worden hadden ze kruiden in voorraad voor nogeens twee weken. En als nu meteen de reguliere bestellingen werden gedaan zou de productie geen gevaar lopen.

Nadat ze verschillende medewerkers geïnstrueerd had, stelde ze voor om naar haar huis te gaan.

“Gaan jullie vast zitten” zei ze toen we er waren. “Ik moet nog even iets doen.”

Tot mijn verbazing nam ze een van de abstracte schilderijen van de muur. Precies het exemplaar dat ik ook als eerste verwijderd zou hebben. Ze ging ermee de kamer uit, en kwam even later terug met een andere lijst, die ze op de lege plek hing. Het was een groot portret van ons beider vader.

We waren er even stil van. Mijn zus ging tegenover de foto zitten en bekeek hem aandachtig.

“Je hebt ons wel wat af laten sjouwen, lieve rotzak” zei ze zacht.

Ik begreep dat de vrede tussen Sietske en haar vader definitief getekend was.

Mijn zus had de karige lunch waarin ik had voorzien snel aangevuld tot een acceptabeler niveau. We hadden het ons in stilte laten smaken, ieder bezig met zijn of haar eigen gedachten.

“Jullie vader had het toch wel knap in elkaar gezet” begon Lisette na een poosje. “Hij had met alles rekening gehouden. Zoals die twee brieven bij het testament, waarvan er één vernietigd moest worden.”

“Toch is er iets wat ik niet begrijp” zei ik. “Pa kon niet weten hoe dat dna-onderzoek zou uitpakken. Maar toch lag er in die geheime la maar één brief, die precies ter zake was.”

“Iemand moet er op het laatste moment de juiste brief hebben in hebben gelegd” antwoordde mijn vriendin. “Er is een keer ingebroken, weet je nog? Toen moet dat gebeurd zijn.”

“Maar wie is dat in vredesnaam geweest? Ik zie de notaris zo gauw niet gaan inbreken.”

Nu mengde Sietske zich in het gesprek.

“Ik denk dat het de oude Bauke geweest is. Hij en vader waren goede vrienden. Op de fabriek noemde hij hem altijd keurig 'meneer Ton'. Maar ik ben eens onverwacht in het weekeind bij Pa langs gegaan, en toen zaten ze samen een borrel te drinken. Ze hadden de grootste lol en sloegen elkaar amicaal op de schouder.”

“Ja ja” mompelde ik. “Maar hoe wist hij dan zo precies wat hij moest doen?”

“Pa zal hem wel uitgebreide instructies hebben gegeven. En de uitslag van dat dna-onderzoek ...”

Ze aarzelde even, en ik zag dat er een licht blosje over haar wangen trok.

“Ik heb hem verteld over dat onderzoek. Ook voor meer persoonlijke dingen was hij soms mijn vertrouwensman. Ik moest mijn verhaal toch aan iemand kwijt? Trouwens, anders had hij uit de gang van zaken ook zelf wel kunnen opmaken hoe de vork in de steel zat.”

“En toen is hij die brief gaan neerleggen in het huisje” veronderstelde ik. “Als inbreker was hij overigens ook niet slecht. Vrijwel zonder schade te veroorzaken.”

“Ja, hij was een prima technicus” zei Sietske. “Ik denk dat hij de juiste brief in de geheime la heeft gelegd, en ook de juiste memosticker in la nummer één. Als jij buiten beeld was gebleven had die sticker waarschijnlijk rechtstreeks naar de originele lijst onder de dubbele bodem verwezen.”

“Knap bedacht” zei Lisette onder de indruk.

“Ja, het zat goed in elkaar. De enige fout was dat mijn vader vergeten was Bauke een sleutel te geven. Dan had het zelfs zonder inbraak gekund.”

“Ja, zo zal het vermoedelijk wel gegaan zijn” besloot ik. “Maar zeker zullen we het nooit weten. Bauke heeft het geheim in zijn graf meegenomen.”

De volgende dag was zaterdag. We verlangden erg naar ons huis aan de Zuidersingel. Sietske begreep het wel, al vond ze het jammer dat we vertrokken.

“Je bent altijd welkom bij ons” zei Lisette. “We moeten gauw eens afspreken.”

“Ik weet het nog beter. We spreken nu meteen af” antwoordde mijn zus, haar agenda tevoorschijn halend.

* * *

De maand december was al een flink stuk gevorderd, en af en toe viel er wat natte sneeuw. Dat was ook het geval toen mijn zus, op de afgesproken dag, op de stoep stond. Ze zag er veel beter uit dan de vorige keer dat we haar zagen, en begroette ons hartelijk.

Ons huis, dat een klassiekere aanblik bood dan het hare, vond ze erg leuk, en ze luis-terde geboeid naar het verhaal dat aan onze verhuizing vooraf was gegaan. Over onze beschermeling Tessa, en over Lisettes onverwacht opgedoken tweelingzus Mariska.

Tessa was inmiddels helemaal op de hoogte van de laatste ontwikkelingen. Ze was vooral razend enthousiast over de uitbreiding van onze familie, die ze ook een beetje als de hare beschouwde. Zelf enig kind zijnde, iets waar ze altijd een beetje onder geleden had, ging ze ervan uit dat hoe meer familieleden je had, hoe beter het was. Het was dan ook geen toeval dat ze zich juist vandaag herinnerde dat er nog een boek van haar bij ons op de zolder moest liggen.

Het klikte meteen tussen haar en Sietske. Mijn zus, die zelf geen kinderen had, vond het heel leuk om er een nichtje bij te krijgen. Nou ja, een parttime nichtje dan, maar die toevoeging kon je weglaten, net als “half” voor zus.

Er volgden een paar gezellige dagen. We gingen bij Mariska en haar vriend op bezoek, en lieten mijn zus de stad zien. Het weer zat niet mee, maar we spraken alvast af dat we het in het voorjaar nog eens over zouden doen.

Op de laatste avond van Sietskes bezoek had Lisette uitgebreid gekookt en feestelijk gedekt, met kaarsen op tafel.

“Wat vond je man er eigenlijk van dat er ineens een portret van Pa in de woonkamer hing?” vroeg ik toen we het nagerecht verorberd hadden.

“Hij was een beetje verbaasd, en nog meer toen ik hem ook nog mijn droomschilderij, dat ik van jou gekregen heb, liet zien. Ik heb hem zo'n beetje het verhaal erachter verteld, en dat interesseerde hem echt. Hij vroeg er zelfs over door. Zoveel belangstelling heb ik in jaren niet van hem gehad.”

“Een mooie aanleiding voor een goed gesprek” zei ik. “Die kans heb je toch zeker niet laten lopen?”

“Wat dacht je? Toen ik uitverteld was vroeg ik hoe hij zijn jeugd had ervaren. Hij wilde er eerst niet over praten, maar via een omweg kwam ik er even later weer op terug, en ditmaal met meer succes.”

Lisette knikte goedkeurend. “Kwam er nog wat belangrijks naar voren?”

“Een heel verhaal over de prestatiedwang van zijn ouders. Hun zoon zou iets geweldigs worden. Zevens op zijn rapporten moesten achten worden, en achten negens. En als dat dan eindelijk gelukt was bestond hun enige compliment uit de opmerking dat ze niets anders van hem verwacht hadden.”

Mijn vriendin schudde haar hoofd.

“Ouders zouden zich moeten realiseren hoe schadelijk zoiets is voor een kind. Die verhalen heb ik in mijn praktijk vaak gehoord. Doorgaans is het resultaat dat het betreffende kind óf een overmatig plichtsbesef ontwikkelt met hartklachten op latere leeftijd, óf er de brui aan geeft en op het verkeerde pad raakt. Ik weet niet wat erger is.”

Maar Sietske toonde zich nu van een optimistische kant.

“Misschien is het tij nog te keren. Ik geloof dat hij ineens zelf besepte waar het mis was gegaan. Dom is hij niet. Eerst werd hij nog erg emotioneel, en begon te schelden op zijn ouders. Ik heb hem maar even laten gaan. Het leek me wel goed dat hij eindelijk wat stoom kon afblazen.”

“Ik hoop toch zo dat jullie er in slagen je relatie te verbeteren” zei ik.

Ze glimlachte.

“Weet je wat hij later op de avond ineens zei? 'Meid, we laten de bank de bank, de fabriek de fabriek, en gaan samen een paar weken op vakantie. Wat dacht je daarvan?' ”

“Ze is veranderd” zei Lisette toen we de volgende avond weer samen op de bank zaten. “Ze is veel opener geworden. Haar ogen staan ook anders. Knap van je, Bert.”

“De grootste verdienste is van oom Ton”, antwoordde ik. “En jij hebt er ook flink aan bijgedragen.”

We zaten even in gedachten, toen plotseling haar telefoon ging. Zoals gewoonlijk stond hij met ingeschakelde luidspreker, zodat ik het gesprek kon volgen. Het was iemand van het redactieteam van Lisettes tv-programma.

“We zijn onderwerpen aan het plannen voor de volgende serie. Heb ik het goed begrepen dat jij die ook weer presenteert?”

“Ik heb erg getwijfeld” zei mijn vriendin. “Maar na lang beraad heb ik besloten door te gaan.”

“Dat is geweldig” antwoordde haar collega. “We hebben ook al een prima object voor de eerste aflevering. Dat oude huisje ergens in Friesland, waar zoveel over te doen is geweest, weet je nog? Het lijkt erop dat er wel degelijk iets interessant over te vertellen valt. Die ophef was niet helemaal onterecht.”

“Zet dat maar uit je hoofd” zei Lisette. “Ik heb goede redenen om aan te nemen dat de huidige eigenaar daar geen toestemming voor zal verlenen.”

“Nietwaar, Bert?” vroeg ze nadat het gesprek afgelopen was.

“Nee. We gaan oom Ton, of liever mijn vader, niet nógeens storen. Hij heeft zijn rust dubbel en dwars verdiend. En wij trouwens ook.”

Kees Niestadt
Juni – oktober 2017